

“แนวโน้มนโยบายการต่างประเทศของไทยในทศวรรษหน้า
ควรเป็นอย่างไร”

โดย

คณะกรรมการการต่างประเทศ สภาผู้แทนราษฎร

29 ธันวาคม 2547

กลุ่มงานคณะกรรมการการต่างประเทศ

สำนักกรรมการ 2

สภาผู้แทนราษฎร

คำนำ

นับเป็นประวัติศาสตร์ของรัฐสภาที่มาจากการเลือกตั้ง ที่สามารถอยู่จนครบวาระสี่ปี ซึ่งทำให้คณะกรรมการสิทธิการสามัญอันเป็นกลไกอันหนึ่งของรัฐสภาอยู่จนครบวาระไปด้วย และตลอดระยะเวลาสี่ปี คณะกรรมการการต่างประเทศก็ได้ดำเนินภารกิจในด้านต่าง ๆ อันอยู่ในภาวะความรับผิดชอบมาโดยตลอด ทั้งในเรื่องการประชุม การพิจารณาหาข้อเท็จจริงในกรณีต่าง ๆ การศึกษาดูงานทั้งในและต่างประเทศ การจัดสัมมนาทางวิชาการ และในครั้งนี้นักการจัดสัมมนาเรื่อง “แนวโน้มนโยบายการต่างประเทศของไทยในทศวรรษหน้าควรเป็นอย่างไร” อันถือเป็นบทส่งท้ายของการปฏิบัติการกิจในสมัยนี้ คณะกรรมการพิจารณาเห็นแล้วว่าจะมีประโยชน์ต่อท่านผู้สนใจเป็นอย่างยิ่ง จึงได้จัดสัมมนาและถอดเทป เพื่อให้ท่านผู้สนใจสามารถเก็บรวบรวมใจความสำคัญได้โดยครบถ้วน

สุดท้ายคณะกรรมการ หวังว่าการถอดเทปการสัมมนาเรื่อง “แนวโน้มนโยบายการต่างประเทศของไทยในทศวรรษหน้าควรเป็นอย่างไร” จะมีประโยชน์แก่ท่านผู้สนใจต่อไป

กลุ่มงานคณะกรรมการการต่างประเทศ

สำนักกรรมการ ๒

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

สารบัญ

	หน้า
๑. รายชื่อคณะกรรมการการต่างประเทศ	๑
๒. โครงการสัมมนาเรื่อง “แนวโน้มนโยบายการต่างประเทศของไทย ในทศวรรษหน้าควรเป็นอย่างไร”	๒
๓. กำหนดการการสัมมนาเรื่อง “แนวโน้มนโยบายการต่างประเทศของไทย ในทศวรรษหน้าควรเป็นอย่างไร”	๓
๔. คำถอดเทปการสัมมนาเรื่อง “แนวโน้มนโยบายการต่างประเทศของไทย ในทศวรรษหน้าควรเป็นอย่างไร”	๔-๒๘

คณะกรรมการการต่างประเทศ สภาผู้แทนราษฎร

๑. นาวาโท เดชา สุขารมณ์	ประธานคณะกรรมการ
๒. นายกริช กงเพชร	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นายวิรัช ร่มเย็น	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
๔. ศาสตราจารย์ลิจิต ชีรเวคิน	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
๕. หม่อมราชวงศ์เกษมสโมสร เกษมศรี	ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๖. นางกุศมาลาดี ศิริโกมุต	โฆษกคณะกรรมการ
๗. นางสุวัฑฒณี พิศสุวรรณ อุเช็ง	ผู้ช่วยโฆษกคณะกรรมการ
๘. นายภัทรศักดิ์ โอสธานุเคราะห์	เลขานุการคณะกรรมการ
๙. นายอิสรา สุนทรวัฒน์	ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ
๑๐. นาย मुख สุไลมาน	กรรมการ
๑๑. นางฟาริดา สุไลมาน	กรรมการ
๑๒. นายทนต์ศักดิ์ เล็กอุทัย	กรรมการ
๑๓. นายวรวัจน์ เอื้ออภิญญกุล	กรรมการ
๑๔. นายอิทธิเดช แก้วหลวง	กรรมการ
๑๕. นายเทวัญ ลิปตพัลลภ	กรรมการ
๑๖. นายสวัสดิ์ หอรุ่งเรือง	กรรมการ
๑๗. นายอภิชาติ การิกาญจน์	กรรมการ

แนวโน้มนโยบายการต่างประเทศของไทยในทศวรรษหน้าควรเป็นอย่างไร โดย

คณะกรรมการการต่างประเทศ สมาชิกรัฐสภา

รัฐบาลถือเป็นตัวแทนของการใช้อำนาจบริหารตามหลักเกณฑ์แห่งทฤษฎีการแบ่งแยกอำนาจของมองเตสกีเออ ปราชญ์ชาวฝรั่งเศส โดยอำนาจทั้ง ๓ ฝ่าย ได้แก่ อำนาจบริหาร นิติบัญญัติ และตุลาการ และสำหรับประเทศไทยซึ่งปกครองแบบประชาธิปไตย และอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ รัฐบาลจะดำเนินการบริหารประเทศตามนโยบายที่ตนได้แถลงต่อสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งโดยวัตถุประสงค์เพื่อให้สภาผู้แทนราษฎร อันเป็นตัวแทนของประชาชน ตรวจสอบการบริหารประเทศของรัฐบาลนั่นเอง

นโยบายด้านการต่างประเทศถือว่ามีความสำคัญในลำดับแรกๆของการบริหารประเทศของรัฐบาล เพราะนโยบายต่างประเทศจะเป็นตัวกำหนดทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับนานาชาติ อีกทั้งมีความเชื่อมโยงกับการดำเนินชีวิตของคนในประเทศนั้นๆ ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา เพราะฉะนั้นเพื่อให้รัฐบาลกำหนดนโยบายในทางที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติมากที่สุด ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยจะต้องเป็นผู้มีความรู้ ความเข้าใจในด้านการต่างประเทศพอสมควร ซึ่งคณะกรรมการการต่างประเทศเห็นความสำคัญในเรื่องดังกล่าวจึงเห็นควรให้มีการจัดสัมมนาทางวิชาการเรื่อง "แนวโน้มนโยบายการต่างประเทศของไทยในทศวรรษหน้าควรเป็นอย่างไร" เพื่อให้ทราบถึงประเด็นสำคัญและสถานการณ์ของโลกในปีที่ผ่านมา เพื่อการเตรียมตัวและเสนอต่อรัฐบาลให้กำหนดนโยบายที่มีประโยชน์ต่อประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์

๑. เป็นการสรุปสถานการณ์ที่สำคัญ ที่น่าสนใจ ด้านการต่างประเทศในรอบปีที่ผ่านมา
๒. เพื่อให้ความรู้ด้านการต่างประเทศแก่ผู้ที่สนใจทั่วไป
๓. เป็นข้อมูลสำหรับพรรคการเมืองอาจนำไปเป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบายด้านการต่างประเทศต่อไป

วัน เวลา สถานที่

โรงแรมเซ็นทรัลโซฟีเทล ลาดพร้าว ห้องกำแพงเพชร กรุงเทพฯ วันพุธที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๔๗

งบประมาณ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

กำหนดการสัมมนา
ของ
คณะกรรมการการต่างประเทศ สภาผู้แทนราษฎร
เรื่อง “แนวโน้มนโยบายต่างประเทศของไทยในทศวรรษหน้าควรเป็นอย่างไร”
กรุงเทพมหานคร
วันพุธที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๔๗

วันพุธที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๔๗

เวลา ๐๘.๐๐ นาฬิกา

เวลา ๑๐.๐๐ นาฬิกา

เวลา ๑๒.๐๐ นาฬิกา

เวลา ๑๓.๐๐ นาฬิกา

เวลา ๑๕.๐๐ นาฬิกา

- ลงทะเบียนสัมมนา
- พิธีเปิดการสัมมนาโดยประธาน / รองประธาน คณะกรรมการการต่างประเทศ คณะกรรมการสภาผู้แทนราษฎร และเริ่มสัมมนาโดยวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน ๒ ท่าน
 ๑. ศาสตราจารย์ลิขิต ชีรเวทิน รองประธานคณะกรรมการคนที่สาม
 ๒. รองศาสตราจารย์จุลชีพ ชินวรรณ โฉ่ ผู้อำนวยการประจำคณะกรรมการ
- รับประทานอาหารกลางวัน
- ดำเนินการสัมมนาภาคบ่าย (ต่อ) และถาม – ตอบ ประเด็นปัญหาที่ผู้เข้าร่วมสัมมนาสนใจ
- ปิดการสัมมนา

แนวโน้มนโยบายการต่างประเทศของไทยในทศวรรษหน้าควรเป็นอย่างไร

ดร. ไพฑูรย์ พลสนะ (ที่ปรึกษาคณะกรรมการฯ) : กระทบในนามของคณะกรรมการการต่างประเทศ สภาผู้แทนราษฎรและในนามของผู้เข้าร่วมสัมมนาขอขอบคุณท่านประธานที่ให้เกียรติมาเป็นประธานเปิดการสัมมนาเรื่องแนวโน้มนโยบายการต่างประเทศของไทยในทศวรรษหน้า กระทบขอถือโอกาสนี้เรียนรายละเอียดเกี่ยวกับการสัมมนาดังต่อไปนี้

เนื่องจากคณะกรรมการการต่างประเทศได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในเรื่องนโยบายการต่างประเทศที่มีบทบาทในวงกว้างท่ามกลางสถานการณ์ในปัจจุบันจึงได้จัดการสัมมนาเรื่องแนวโน้มนโยบายการต่างประเทศของไทยในทศวรรษหน้าว่าเป็นอย่างใด โดยหวังว่าจะเป็นแนวทางกระตุ้นความสนใจในด้านการต่างประเทศ และเพิ่มพูนความรู้ในด้านนโยบายต่างประเทศของรัฐบาลในการพัฒนาประเทศทั้งนี้ โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญดังนี้ คือ

๑. เป็นการสรุปสถานการณ์ที่สำคัญที่น่าสนใจด้านการต่างประเทศในรอบปีที่ผ่านมา
๒. เพื่อให้ความรู้ด้านการต่างประเทศแก่ผู้สนใจทั่ว ๆ ไป
๓. เพื่อนำมาเป็นข้อมูลสำหรับพรรคการเมืองที่จะนำไปกำหนดนโยบายการต่างประเทศ

ต่อไปในอนาคต

อนึ่ง ในการสัมมนาครั้งนี้มีผู้เข้าร่วมการสัมมนาจำนวนประมาณ ๓๐ ท่าน อันได้แก่ คณะกรรมการการต่างประเทศ สภาผู้แทนราษฎร ข้าราชการสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ข้าราชการสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา และผู้สนใจทั่วไป ตลอดจนมีการบรรยายจากวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิร่วมด้วย ดังนั้น จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่า การพัฒนาครั้งนี้จะเกิดประโยชน์สูงสุดสมดังเจตนารมณ์ของการจัดการสัมมนาทุกประการ

บัดนี้ ได้เวลาอันสมควรแล้ว กระทบขอเรียนเชิญท่านประธานกล่าวเปิดการสัมมนาครั้งนี้ต่อไป ขอขอบคุณครับ

ศาสตราจารย์ลิขิต อีรวะดิน (รองประธานคณะกรรมการฯ) : กราบเรียนท่านผู้มีเกียรติทุกท่าน คณะกรรมการการต่างประเทศ สภาผู้แทนราษฎร เป็นกรรมการซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศต่าง ๆ คณะกรรมการชุดนี้ทำหน้าที่ในฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งในแง่หนึ่งเป็นกรรมการที่เป็นกลาง เนื่องจากประกอบด้วยพรรคการเมืองต่าง ๆ ทุกพรรค มิใช่เป็นกรรมการของฝ่ายบริหาร การวิเคราะห์ การวิพากษ์วิจารณ์ในกรรมการจึงกระทำโดยมีลักษณะเสรีและวัตถุวิสัย ในการสัมมนานี้มีความสำคัญอย่างยิ่งยวดที่ว่า จะมีการระดมสมอง เพื่อที่จะชี้แนวทางว่าในทศวรรษหน้าประเทศไทยจะมีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอย่างไรบ้าง ทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน ภูมิภาค และทั้งสากลจักรวาลประเด็นสำคัญต้องพูดถึงก็คือ ถึงแม้ว่าความต้องการที่ตรงกันจะพัฒนาความสัมพันธ์อย่างกว้างขวางนั้นเป็นสิ่งที่ประเสริฐ แต่จำเป็นต้องคำนึงถึงศักยภาพ จุดแข็งและจุดอ่อนด้วยในความสัมพันธ์ในมิติต่าง ๆ

นั่น ผู้อภิปราย ๒ ท่าน คือตัวกระผมเองและท่านดอกเตอร์จุลชีพก็คงพยายามจะปูพื้นให้เห็นว่ามีอะไรบ้าง ที่ต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษ ทั้งหลายทั้งปวงดังกล่าวนี้อาจจะสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน มาตรา ๗๔ ที่ว่า รัฐต้องส่งเสริมสัมพันธไมตรีกับนานาประเทศ และถือหลักในการปฏิบัติอย่างเสมอภาค คำนี้เป็นคำสำคัญ ต้องสัมพันธ์กับประเทศต่าง ๆ ให้มากที่สุด และต้องถือหลักปฏิบัติอย่างเสมอภาค กล่าวคือจะต้องให้ความสัมพันธ์อันนั้นเป็นในลักษณะที่ว่ารัฐชาติทุกรัฐชาติ จะต้องเสมอภาคกัน ไม่เลือกปฏิบัติ ถ้าเอียงไปข้างใดข้างหนึ่งก็จะเกิดปัญหา ท่านทั้งหลายก็ทราบอยู่แล้ว ในความเป็นจริง ความสัมพันธ์ที่เสมอภาคกันอย่างร้อยเปอร์เซ็นต์เป็นไปไม่ได้ จึงไม่แปลกถ้าประเทศไทย จะมีความสัมพันธ์อันใกล้ชิดกับสาธารณรัฐประชาชนจีน จึงไม่แปลกถ้าประเทศไทยจะมีความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นกับสหรัฐอเมริกา อันนี้เป็นเรื่องของประวัติศาสตร์ อย่างไรก็ตามโดยจิตวิญญาณของรัฐธรรมนูญก็ต้องการให้กระจายความสัมพันธ์ให้เสมอภาคอย่างมากที่สุดเท่าที่จะกระทำได้นอกเหนือจากนั้น เมื่อพูดถึงหลักความเสมอภาคยังอีกประเด็นหนึ่งซึ่งชี้ให้เห็นว่า แม้จะมีความต้องการแก้ไขปัญหาก็คงแก้ไขไม่ได้ง่ายนัก เนื่องจากเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในความเป็นจริง กระผมอยากยกตัวอย่างให้ชัดเรื่องเดียว ในขณะที่คนไทยไปต่างประเทศ ไม่เอ่ยชื่อประเทศ จะต้องขอวีซ่า และมีกระบวนการอันยาวนานเสียค่าใช้จ่ายมาก แต่ประชาชนของประเทศนั้นมาประเทศไทยโดยไม่ต้องขอวีซ่า คำถามก็คือ หลักความเสมอภาคอยู่ที่ไหน จริง ๆ จะต้องมีหลักของ receiver quality เมื่อเขาไม่ต้องมีวีซ่า เราก็ต้องไม่มีวีซ่า แต่อันนี้เป็นสิ่งซึ่งเป็นความจริงมาตลอด ลิป ๆ ปีที่ผ่านมาก็คงต้องแก้ไขต่อไป กระผมไม่มีอะไรจะพูดมากกว่านี้ เพราะท่านประธานติดอยู่ ก็อยากจะทำอย่างนี้ หวังว่าการสัมมนาครั้งนี้ซึ่งเป็นครั้งสุดท้ายของกรมการการต่างประเทศจะเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อผู้มาร่วมสัมมนา และน่าจะเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับกรมการทูตใหม่ ถ้าอ่านรายงานการสัมมนาวັນนี้ในการดำเนินงานต่อไป กระผมขอเปิดการสัมมนาครั้งนี้ ขอขอบคุณครับ

ผมขออนุญาตดำเนินการด้วย แล้วก็พูดไปด้วยเขาแบบกันเอง แต่จุดเน้นอยู่ที่ว่าผมจะพูดเพียง ๒๐ นาที อาจารย์จุลชีพ ๒๐ นาที เพื่อจะ brain storming พูดง่าย ๆ อันนี้มันไม่ใช่สัมมนา ผมว่าน่าจะเรียกว่าการประชุมโต๊ะกลม แต่เผอิญวางโต๊ะกลมไม่ได้ก็ถือเป็นโต๊ะกลมแล้วกัน ผมขอเริ่มก่อน อาจารย์จุลชีพ ๒๐ นาที

ประเทศไทยมีประชากร ๖๓.๙ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๔๗) ตอนนี้อาจจะ ๖๔ มองในแง่หนึ่งเราไม่ใช่ประเทศใหญ่ แต่ไม่ใช่ประเทศเล็กอย่างแน่นอน ในแง่ประชากรผมจำไม่ได้เท่าไร ถ้าจำไม่ผิดเป็นที่ ๑๗ ของโลกจาก ๑๙๐ ถึง ๒๐๐ ประเทศในโลกนี้ ประวัติศาสตร์ ๗๐๐ กว่าปี มีศักยภาพของการพัฒนาเป็นมหาอำนาจระดับกลางได้ ขณะเดียวกันคงต้องพูดถึงจุดอ่อนในด้านต่าง ๆ ด้วย เพราะฉะนั้นถ้าจะพูดถึงในส่วนนี้ ประเทศไทยควรมีนโยบายต่างประเทศอย่างไร ก็ต้องสำรวจตัวเองว่าตัวเองเป็นใคร เป็นหน่วยหนึ่งในรัฐชาติ ในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ หรือในกรอบครวัระหว่างประเทศ เพราะฉะนั้นเมื่อพูดอย่างนี้ต้องมองตัวเอง แล้วจึงมองภาพที่เป็นฉากหลัง backdrop ว่าโลกเป็นอย่างไรบ้าง มีผู้แสดงกี่ตัว ในฉากหลังของละคร มีผู้แสดงคือ actors ผู้ซึ่งมีศักยภาพที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในทางบวกทางลบได้

ขณะเดียวกัน จากหลังอันนั้นมีหน่วยในรัฐชาติที่หน่วยที่เป็น factors ไม่ถึงกับเป็น actors คือประเทศ บางทีก็เป็นแค่ตัวแปร ต้องขอพูดตรง ๆ ประเทศเล็ก ๆ พลเมืองประมาณ ๓ - ๕ ล้านคนก็เป็น factor ตัวหนึ่งที่ต้องมาพิจารณา แต่อาจไม่ถึงกับ actor จีนสมัยก่อนมี ๖๐๐ ล้านคน สมัยนั้นเป็น factor แต่ไม่ถึงกับเป็น actor ขณะนี้จีนเป็นทั้ง factor ตัวแปร และเป็นทั้ง actor คำถามคือประเทศไทยเป็น factor หรือเป็น actor หรือเป็นทั้ง factor และ actor ในตัวของมันเอง ก็ขึ้นอยู่กับมิติไหน ถ้ามิติการเมืองโลก เราคงไม่ใช่ actor สำคัญ เมื่อมีการประชุมระหว่างจีน อินเดีย รัสเซีย EU เราไปร่วมด้วย เราก็เป็นเพียง factor ตัวหนึ่ง แต่ถ้าในภูมิภาค South East Asia อาเซียน ผมว่าเราเป็น actor ได้ แล้วเป็น factor ด้วย นี่คือต้องคำนึงว่าอยู่ตรงไหน เพราะฉะนั้นผมจะพูดอย่างนี้แล้วกันใน backdrop ของโลกนั้น เรามี มหาอำนาจคือสหรัฐอเมริกา ปฏิเสธไม่ได้ว่าสหรัฐอเมริกาขณะนี้ บุขเป็นประธานาธิบดีอีกครั้งหนึ่งมี เสถียรภาพของทางเศรษฐกิจสูงส่งมาก ถึงแม้จะติดหนี้ท่วมท้นก็ตาม ทางทหาร ทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ทาง IT ไม่มีประเทศไหนจะเทียบกับประเทศนี้ได้ ไม่มีตัวคานแม้แต่ตัวเดียว ไม่เหมือนสมัยสหภาพโซเวียต อันที่ ๒ หน่วยเศรษฐกิจที่รวมกันแล้วก็ใหญ่ แต่ก็ไม่ถึงกับเป็นหนึ่งหน่วยที่มันแน่นแฟ้นเหมือนอเมริกา ก็คือ EU เศรษฐกิจ EU เป็น ๒ เท่าของอเมริกา ซึ่งอันนี้ก็ เป็น factor สำคัญ แต่ยังไม่ถึงกับเป็น actor ในนอกเหนือจากทางการเมือง เพราะเหตุไม่ใช่เป็นหน่วยเดียว กรณีอิรักจะเห็นชัดว่า actor มี ๒ ตัวก็คือ เยอรมันกับฝรั่งเศส แล้วก็อังกฤษ นอกนั้นไม่ได้เป็น จึงเป็นเพียง factor จีนนั้นเป็น actor แน่นนอน แต่ก็เป็น actor ในลักษณะที่ passive เพราะจีนต้องการขอเวลา ๒ ทศวรรษเพื่อที่จะพัฒนาเศรษฐกิจ ไม่ต้องการ ยุ่งกับเรื่องของโลก เกิดอะไรขึ้นมาจีนเฉย ๆ อิรัก จีนก็ไม่เกี่ยวข้อง ในแง่อุดมการณ์จีนกำลังถอยหลังเข้า คลอง ถ้าสมัย เหมา เจ๋อ ตุง จะไม่มีทางเทียบเคียงอย่างนี้ จีนถือเสียว่าไม่ใช่ ขอทำให้ตัวเองรวยขึ้นก่อน เพื่อที่จะเป็น actor ที่สำคัญ เพราะฉะนั้นจีนจึงเป็น actor ตัวหนึ่งในแง่ตลาดเศรษฐกิจจะไรต่าง ๆ รวมทั้ง อำนาจการซื้อ แต่คงยังไม่เป็น actor ในทุกเรื่อง อินเดียไม่เคยเป็น actor สำคัญในประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด ปัจจุบันก็ไม่ได้เป็น actor อะไรเท่าไร แต่เป็น factor สำคัญ เพราะเศรษฐกิจอินเดียกำลังก้าวรุดหน้าไป อย่างรวดเร็ว และกำลังร่วมมือกับจีนในแง่การลงทุน อินเดียลงทุนในจีน ในแง่ของ software จีนลงทุนในแง่ การผลิตอุตสาหกรรมที่อินเดีย ถ้า ๒ ประเทศรวมกันแล้ว ในอนาคตจะมี ๑,๕๐๐ กับ ๑,๕๐๐ เป็น ๓,๐๐๐ ล้าน จะอย่างไรก็เป็น factor จะอย่างไรก็เป็น actor actor ไม่ต้องทำอะไร ปล่อยให้ระบบมันพังภายในก็ เป็น actor แล้ว จีน อินเดีย ถ้าเกิดวิกฤติเมื่อไร โลกกระเทือนทั้งโลก นโปเลียนเคยบอกว่าจีนเป็นยักษ์ กลับ ตื่นเมื่อไรกระเทือน เมื่อจีนรวมกับอินเดีย ไม่ใช่ยักษ์หลับยักษ์ตื่น ขยับตัวก็กระเทือนหมดแล้ว รัสเซีย เป็นประเทศหนึ่งซึ่งมีฐานทางวิทยาศาสตร์และอาวุธ และมีวัฒนธรรมอันยาวนาน ถึงแม้จะเล็กลงเนื่องจากการแตกสลายของจักรวรรดิรัสเซีย สหภาพโซเวียต แต่ก็จะเป็นตัวแปรสำคัญ โกลด์สตั้นคืออาเซียน ผมเป็น ห่วงเรื่องนี้มาก อาเซียนมองในแง่หนึ่งยังเหมือนเดิม แต่อีกแง่หนึ่งไม่เหมือนเดิม เพราะมันมี bilateral agreement เยอะ แล้วน่าเป็นห่วงมาก ถ้าเหตุการณ์ทางใต้เราขยายไปกระทั่งเรามีความสัมพันธ์ไม่ดีกับ ประเทศเพื่อนบ้าน ๒ ประเทศ ทำให้อาเซียนสั่นคลอน ๑๐๐ เปอร์เซนต์คือมาเลเซีย อินโดนีเซีย อันนี้ต้อง ระวังนิดหนึ่ง ในแง่ actor นั้น ประเทศไทยนั้น ACD นั้นเป็นตัวนำ และการประชุมเอเปคคราวที่แล้วนั้นจะ

เห็นชัดว่าเราเป็น actor สำคัญตัวหนึ่ง อย่างน้อยเป็น actor ในส่วนที่ประธาน เราเจอกับจีน เจอกับรัสเซีย เจอกับสหรัฐอเมริกา ก็ถือว่าเวทีครั้งนั้นประเทศไทยประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก แล้วก็เป็นที่กล่าวขวัญกันในส่วนนั้น หลังจากนั้นก็เป็นเหตุการณ์ที่มันเปลี่ยนไป อันนี้คือ backdrop กว้าง ๆ คราวนี้ประเด็นที่เป็น flash point หรือเป็นประเด็นที่ทำให้เกิดความร้อนระอุมีอะไรบ้าง ในเอเชียท่านก็ทราบอยู่แล้ว เกาหลีเหนือ ตอนนี้ก็เงียบไปนิดหนึ่ง แล้วก็ไต้หวัน ได้หวันตอนนี้ประธานาธิบดีคนเดิม แต่ว่าพรรคที่มันคะแนนน้อยลง ทำให้ตัวแปรต้องเปลี่ยนไปบ้าง มิฉะนั้นก็จะเป็น flash point สเปร์ โอรแลนด์ รู้สึกเงียบไป เพราะมันมีเรื่องอื่นซึ่งร้อนกว่า ๓ จุด flash point แต่ flash point คือสว่างขึ้นมา ซึ่งเป็นปัญหาที่ทำให้ประเทศไทยต้องมาคำนึงจะดำเนินนโยบายต่างประเทศอย่างไร รวมทั้งประเทศเพื่อนบ้านด้วย กลับไม่ใช่เป็นความขัดแย้งระหว่างประเทศ แต่เป็นเรื่องที่เกิดขึ้น ความขัดแย้งระหว่างประเทศด้วย และเรื่องที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติด้วย

เรื่องที่ ๑ ความขัดแย้งระหว่างประเทศก็คือ การก่อการร้าย terrorism ไม่มีพรมแดนเกิดได้ทุกแห่ง แล้วเมื่อเกิดขึ้นเราต้องแสดงจุดยืน ถ้าเราแสดงจุดยืนไม่ระวังจะเป็นปัญหา อาจารย์จุลชีพกับผมไปประชุมที่ออสเตรเลีย เราถูกกดดัน corner ทุกอย่างให้พยายามประนามผู้ก่อการร้าย เราก็หลบออกเรื่องอื่น พอถึงเวลาที่เราต้องพูดเรื่องก่อการร้าย ท่านรัฐมนตรีต่างประเทศพูดเรื่อง OTOP ผมพูดเรื่องอื่น พูดเรื่องอะไรก็ไม่ทราบ พูดที่ไม่เกี่ยวข้องกับ ออสเตรเลียปวดหัวมาก นิดติกอล์ฟ ตอนเย็นก็เลิกเลยบอกว่าพูดไม่รู้เรื่อง บางทีเราเจตนาพูดไม่รู้เรื่อง เพราะไม่ต้องการถูกดึงเข้าไปประนาม เราถูกดึง ผมไปประชุมที่ญี่ปุ่น ของเอเชีย แปซิฟิก ถูกดึงโดยญี่ปุ่นให้ประนามเกาหลีเหนือ ผมไม่ยอมทำเดี่ยว ผลสุดท้ายก็ทะเลาะกับญี่ปุ่นปั่นป่วนหมด ผลสุดท้ายก็บอกต้องถอนออกคำนี้ แล้วก็พูดลอย ๆ ไม่ประนามเกาหลีเหนือ เขาจะบีบให้เราประนามเกาหลีเหนือ พอประนามไปก็เท่ากับเราเข้าเป็นฝักเป็นฝ่าย โดยที่เราไม่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งอันนั้น นี่คือตัวอย่างอันหนึ่ง เพราะฉะนั้น terrorism หรือการก่อการร้ายเป็นตัวแปร ซึ่งประเทศไทย ใครจะเป็นรัฐบาลก็ตามแต่อีก ๑๐ ปีข้างหน้าต้องนำมาพิจารณาว่าจะเอาอย่างไร เพราะถ้าหากว่าทำไม่ได้มันเป็นการชักน้ำเข้าลึก ชักศึกเข้าบ้าน เพราะเขาถือเป็นพวกเดียวกัน มีการกล่าวหาที่เราไม่ค่อยตายในอิรัก เพราะมีการตกลงกันเป็นการภายใน เขาไม่ยุ่งกับเรา อันนี้เป็นข้อเท็จจริงทางทหาร

คราวนี้ตัวแปรซึ่งไม่ใช่สิ่งที่มนุษย์ทำให้เกิดขึ้น หรืออาจจะมนุษย์ทำให้เกิดขึ้นในทางอ้อม แล้วเขาจะต้องคำนึงถึง มันเป็นความจำเป็นต้องมีความร่วมมือระหว่างประเทศ โรคซาร์ส ใช้หวัดนก ล่าสุดสิ้นนามิ คลื่นได้นำ ที่พูดเรื่องนี้เนื่องจากนานาประเทศพูดถึงอำนาจอธิปไตยเป็นของแต่ละประเทศ หลักปรัชญาคิด ๕ ข้อ คือ อย่าไปแทรกแซงเรื่องภายใน ถูกต้อง แต่ขณะเดียวกันการบ้วนน้ำลายอย่างไม่ระวังบนพื้น แล้วนำไปสู่โรคระบาดของซาร์ส จนกระทั่งมากกระทบการท่องเที่ยว แล้วระบาดไปถึงแคนาดา มันไม่ใช่เรื่องภายในแล้ว การเลี้ยงไก่อย่างไม่ระวังของประเทศไกล ๆ ขอบริมของประเทศในอาเซียน ถ้ามันทำให้เกิดโรคระบาดแล้วกระเทือนถึงประเทศอื่น ๆ มันไม่ใช่เรื่องภายในแล้ว การรับประทานอาหารโดยไม่มีตะเกียบกลาง การใช้จุกจากรดฝักไม่ใช่เรื่องภายในแล้ว มันอาจจะกระเทือนถึงประเทศอื่น เพราะฉะนั้น

พรมแดนมันจะหายไปในบางเรื่อง ชาร์ลส์ หวัดนก สีนามิ เมื่อเข้ามาอ่านบทความในความใน เนชั่น ไม่มีเชื้อชาติ ไม่มีศาสนากระทบได้หมด ซ้ำมเขตแดนหมด แล้วเมื่อตายก็คือคนตาย ต่างชาติก็ชาติที่ตาย คนไทยตายเหมือนกันหมด ช่วยกันเก็บศพ ช่วยกันทั้ง ๒ ฝ่าย เพราะมันเป็นโศกนาฏกรรมแห่งมนุษยชาติ ทั้งหลาย ทั้งปรองดองกล่าวคือตัวแปรซึ่งอยู่ใน backdrop

คราวนี้ลองมาดูอันนี้ ความสัมพันธ์ที่เราจะต้องคำนึงถึงมีอะไรบ้าง มีอยู่ ๕ ตัว

ตัวที่ ๑ ความสัมพันธ์ทางการทูต ตามรัฐธรรมนูญนั้นเราต้องพยายามสร้างไมตรีให้กับประเทศต่าง ๆ ให้มากที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ ด้วยอะไร ด้วยการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูต ระดับเอกอัครราชทูต ระดับราชทูต ระดับกงสุล ระดับอะไรก็ตามแต่ เพื่อให้มีตัวแทน แล้วเสนอภาพลักษณ์ที่สวยงามในวันเฉลิมพระชนมพรรษาหรือวันอื่นก็ตามแต่ การปรากฏตัวในสถานทูตต่าง ๆ นั่นคือระดับของฝ่ายบริหาร ในฝ่ายของนิติบัญญัติ ธรรมชาติการการต่างประเทศ อย่างท่านประธานก็เดินทางไปงานเลี้ยงต่าง ๆ ก็เป็นตัวแปรอีกตัวหนึ่ง ประชาชนก็มีส่วนเป็นอย่างมาก การท่องเที่ยว คนไทยไปชมชื่นคนบางคนที่ปารีส นี่สมมุติมันไม่ใช่คนไทยคนนั้นคนเดียว มันเป็นทั้งประเทศ เช็กส์ทัวร์ พอมมา ๑๐ กว่าคน หรือเยอรมันที่มาอยู่กับเด็กผู้ชาย เราไม่ได้มองว่าเป็นฝรั่งคนหรือ ๒ คน เรามองทั้งประเทศ เพราะฉะนั้นต้องระวัง การค้าที่มีการโยงต่างชาติ การที่ต่างชาติมาลงทุนแล้วก็กฎเกณฑ์ไม่แน่นอน ปัญหาที่เกิดขึ้นเงินทุกวันนี้ ทำให้ภาพลักษณ์ของจีนเสียหายอย่างหนัก ปฏิเสธไม่ได้ เพราะเท่ากับกระบวนการยุติธรรมของจีนนั้นใช้ไม่ได้ ศาลตัดสินแล้วก็ยังทำอะไรไม่ได้ เพราะฉะนั้นอันนี้คือความสัมพันธ์ทางการทูตซึ่งจะต้องเกิดขึ้น ก็เป็นหน้าที่ของรัฐบาลที่จะต้องมีความสัมพันธ์ไป แต่จริง ๆ มันไม่หยุดแค่นั้น ประชาชนด้วย ยังไม่ต้องพูดถึงระดับอื่น ระดับผู้พิพากษาประชุมกันในหมู่อาเซียน แบนคิง resolution ของอาเซียน นักวิชาการที่แลกเปลี่ยนกันทั้งหลาย นักศึกษาที่ไปเรียนมีแห่งหนึ่งเกาหลีได้ส่งไปตกเกือบหมด ตก ๓ รุ่น เขาหยุดรับเด็กนักศึกษาเกาหลีได้บอกว่างทั้งประเทศ ทั้ง ๆ ที่ไม่จริง ตอนหลัง ๆ เริ่มเปลี่ยนนโยบาย เพราะฉะนั้นเวลาคนไทยไปเรียนที่ไหนแล้วเก่งขึ้นมามันเหมือนกับทั้งหมด หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช เรียนที่อังกฤษ มี เสนีย์ เดย์ ด้วย ใคร ๆ รู้สึกว่าคนไทยเก่งมาก ความจริงคนอื่นอาจจะไม่เก่ง อาจารย์จุลชีพเรียนที่ สแตนฟอร์ด บอกเก่งมากเลย คนรุ่นหลังอาจจะตกก็ได้เราไม่ทราบ

อันที่ ๒ ความสัมพันธ์ทางการเมือง จุดยืนทางการเมืองสำคัญ ๑๑ กันยายน จอร์จ บุช โทรมาถามใครต่อใคร จะเอาอย่างไร เขาต้องการรู้ว่าคุณอยู่ข้างผมไหม แล้วมัน critical มาก ถ้าไม่อยู่ If you not my friend you my enemy ซึ่งไม่แฟร์ ซึ่งบางอย่างเขาถือว่าเป็นกลางไม่ได้ การก่อการร้าย คุณเป็นกลางไม่ได้ คุณต้องเลือกฝ่าย ซึ่งในแง่นี้อาจจะไม่ผิด แต่ขณะเดียวกันถ้าบีบเราให้เราต้องเลือกฝ่ายแล้วเราไม่มีการป้องกันตัวเองได้เลย ก็เท่ากับพาเราเข้าไปด้วย เขาอาจจะถือว่ามีเพื่อนรักต้องไปด้วยกัน ใช่ แต่ประเทศท่านใหญ่กว่าเราเยอะ ถ้าเราไปด้วยกัน แต่เราไปคนเดียว ท่านอาจจะไม่ไป อันนี้ก็เป็นเรื่องที่สำคัญ ทางการเมืองจึงต้องมีการคำนึงถึงผลดีผลเสียพอสมควร ซึ่งผู้นำที่กำหนดนโยบายต่างประเทศ จะต้องคำนึงว่ามันจะได้กับเสียอย่างไรบ้าง ทำอย่างไรจึงจะให้ตัวเองเดือดร้อนน้อยที่สุด ผมยกตัวอย่างกรณีสันนิบาตชาติ ทุกประเทศประนามญี่ปุ่น ประเทศไทยของงดออกเสียง ตอนที่สันนิบาตชาติ ญี่ปุ่นถูก

กล่าวหาว่าไปตั้ง แมนจูกัว ให้เป็นประเทศอิสระ แล้วมีรัฐบาลหุ่นคือ เฮนรี พู ยี ในหนังสือมาสร้าง เรื่องจริงก็เกิดขึ้น

อย่างนี้

เรื่องที่ ๓ ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญ เรื่องเศรษฐกิจ มีการค้าการลงทุน เราเซ็น FTA เยอะแยะหมด เพื่อให้การค้ามัน flow ตามหลักการค้าเสรี คำถามในบางส่วนเราพร้อมหรือไม่ ถ้าไม่พร้อมพอเซ็นไปแล้ว เราจะเสียเปรียบหรือไม่ เพราะถ้าเสียเปรียบผลกระทบจะเกิดภายในทันที เพราะฉะนั้นบางครั้งความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เสมือนหนึ่งไม่เป็นไร แต่พอทำไปบีบบังคับกระทบถึงบ้านได้ เช่น ผักของเราขายไม่ได้เลย ผลไม้ขายสู้เขาไม่ได้ ถึงแม้เราจะมีโมตรอินเตอร์ระหว่าง ๒ ประเทศ แต่ว่ามันกระทบต่อเกษตรกรของเรา แล้วถ้าเกิดผู้ซื้ออยู่ที่เชียงไฮ้รายเดียวผูกขาด การค้าเสรีก็ต้องเสรีระหว่างประเทศ ภายในระบบก็ต้องเหมือนกัน ถ้าระบบของอีกประเทศหนึ่งผูกขาด ระบบของเราใครซื้อที่ไหนไม่ได้ ต้องมาซื้อถึงตลาด ซื้อเขียวได้เลยที่จันทบุรี จากเจ้าของสวน สวนของเราไปขายที่เชียงไฮ้ต้องขายคนเดียว ซึ่งกำหนดราคาผู้ซื้อเป็น monopoly อย่างนี้ มันก็เกิดปัญหา เพราะฉะนั้นนโยบายหลักถูกต้อง แต่ทางปฏิบัติมันจะต้องมั่นใจว่าเรามีศักยภาพที่จะทำให้เกิดความเสมอภาคอย่างแท้จริง ในการลงทุน กฎหมายการลงทุนถ้าไม่มีการคุ้มกัน ไม่ได้เออรรดประโยชน์ทั้งหลายมันก็มีปัญหา ลงทุนแล้วก็เอาเงินออกประเทศไม่ได้ก็มีปัญหา เพราะฉะนั้นนโยบายต่างประเทศจึงไม่ใช่กำหนดโดยกระทรวงการต่างประเทศอย่างเดียว จำเป็นจะต้องกำหนดโดยกระทรวงพาณิชย์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงอะไรต่าง ๆ คำถามก็คือ เรามีหน่วยงานซึ่งมี network ในลักษณะร่วมงานประสานงานอย่างนี้มากหรือไม่ technological corporation ความสัมพันธ์ในการร่วมมือทางเทคโนโลยี ส่วนใหญ่คำนี้เป็นคำเพราะ แต่พอเราเซ็นกับอเมริกา ไม่ได้ร่วมมืออะไรกันหรอก เราต้องการให้เขาถ่ายทอดเทคโนโลยี ประเด็นนี้ผมเป็นที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ ๔ - ๕ คน แล้วผมศึกษาเรื่องนี้โดยเฉพาะ ผมอยากพูดในที่นี้สั้น ๆ มันมีความแตกต่างระหว่าง technology transfer, technology transplant กับ technical transfer ๓ คำนี้ จีนยังไม่รู้เลย จีนยังพูดคำเดียวเหมือนกันหมด ไม่เหมือนนะครับ technology transfer แปลว่า การถ่ายทอดวิทยาการอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย เช่น ผมไปเรียนที่ญี่ปุ่น เขาสอนอย่างเต็มที่ แล้วผมกลับมาทำเครื่องทอผ้าได้เลย นั่นคือ technology transfer แต่ถ้าผมไปที่ญี่ปุ่นไปฝึกเดินเครื่องทอผ้า แล้วกลับมาผมซื้อเครื่องทอผ้ามา นั่นคือ technical transfer ทางเทคนิคแต่ก็ต้องซื้อเทคโนโลยีมา แล้วการซื้อโรงงานทั้งโรงจากญี่ปุ่นมาตั้งในประเทศไทย ไม่ใช่ technology transfer เป็น technology transplant เปลี่ยนภูมิศาสตร์ ยังเป็นของญี่ปุ่น เราทำไม่เป็น เราซื้อทั้งแห่งมา เรามี technology transplant แล้วเรามี technical transfer คือเรารู้วิธีเดินเครื่องจักร แต่เราทำเครื่องจักรไม่เป็น เมืองไทยผลิตด้วย technology transplant แล้ว technology transfer ทั้งสิ้น ถ้าไม่เข้าใจประเด็นนี้ เราพูดถึงเซ็นไป ๆ เซ็นไปเซ็นมาก็คือซื้อเครื่องจักรมากขึ้น ญี่ปุ่นบอกว่านักเรียนไทยไปเรียนที่ญี่ปุ่นเยอะเลย เรียนเป็นร้อย ๆ คนเลย วิธีใช้เครื่องจักรกลับมาเราเดินเครื่องจักรเราได้หมด ใช่แล้วก็ซื้อเครื่องจักรคุณ แต่คุณไม่เคยสอนให้เราทำเครื่องจักรเป็น ไม่เหมือนกันนะครับ

สุดท้าย culture exchange รวมทั้ง education exchange การแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม และการศึกษา ชาร์ตระดับชาติขึ้น จะต้องร่วมมือกัน ๕ - ๖ ประเทศในการวิจัยร่วม ต้องมีศูนย์ clearing house ที่เคย sound alarm สีนามิที่ขีวนี้ถ้ายังไม่มีความร่วมมือเกิดขึ้นล้มเหลวแน่นอนเลยนโยบายต่างประเทศ มันต้องมีการ warning ต้องมีการส่งเสียงสัญญาณบอก เขาส่งมาบอกเราไม่สนใจ ผมว่าครั้งนี้ราคาแพงมาก culture exchange เป็นเรื่องสำคัญ เพราะมนุษย์จริง ๆ แล้วมันผ่านด้วยคำพูด ผ่านด้วยปฏิสัมพันธ์ที่มีต่อกัน จับมือถือแขน ยิ้มแย้มใส่กัน แล้วผ่านวัฒนธรรม ทวีร์ของเราแต่ละทวีร์ไม่เคยมีทวีร์วัฒนธรรม ผมไปอยู่นานกลับมา บอกว่าคุณพาเราไปดูรายได้ของยูนิอันน้อยได้ไหม ปรากฏว่าไม่มีในทวีร์ส่วนใหญ่จะดูว่ารายได้ยังไง จะดูว่านี่เหมือนไทย นี่เหมือนเซี่ยงหนาน เหมือนพม่า เพราะอันนั้นทำให้เรา appreciate ว่าเป็นชาติที่มีวัฒนธรรมหลากหลาย สิ่งที่น่าเศร้าคือ ส.ส. เราเดินทางไปต่างประเทศ ไปดู บอชอย ที่รัสเซีย ดูได้ครั้งเดียว บัตรใบละ ๓,๐๐๐ เติบออก บอกไม่รู้เรื่อง ไปที่ออสเตรเลียดูได้ครั้งเดียวออกไปสูบบุหรี่บอกไม่รู้เรื่อง มันก็มีปัญหา อันนี้เป็นความบกพร่องของเรา รวมเบ็ดเสร็จทั้งหมดคือคำถามต้องถามว่า เรามีศักยภาพแค่ไหน จุดแข็ง จุดอ่อน เราเป็นอย่างไร เราจะเป็นผู้แสดง actor หรือเป็น factor มี ๕ ตัวแปร ก่อนจะจบ ๕ ตัวแปรที่ทำให้เราสามารถที่จะสร้างอำนาจแห่งชาติ อำนาจต่อรอง แล้วทำให้การต่อรองการพูดจาของเราในเวทีระหว่างประเทศนั้นจะสัมฤทธิ์ผลมากยิ่งขึ้น

ตัวแปรที่ ๑ ประเทศที่จะมีอำนาจต่อรองแล้วแข็งแกร่งจะต้องมีการพัฒนาการเมือง กล่าวคือระบบการเมืองแบบเปิดที่ทำให้คนมีส่วนร่วม อันนี้ต้องถือว่าเราใช้ได้ขณะนี้ พูดจริง ๆ เมื่อเทียบกับประเทศพม่า เขาเสียเปรียบเราแน่

๒. พัฒนาเศรษฐกิจ จากเกษตร สู่อุตสาหกรรม แล้ว IT อันนี้ว่าไปแล้วเราก็ไปดูที่แถวมเหล็กซ์ สาทร ก็ตกใจ mini โตเกียว จะต้องดูการกระจายรายได้ด้วย อันนี้ก็ถือว่าเราคงจะผ่านได้ กล่อมแกลัม

อันที่ ๓ ทางสังคม มีการขยับชั้นทางสังคมหรือ คนมีการศึกษาหรือไม่ คนมีความคิดหรือไม่ วัฒนธรรมแข็งแกร่งหรือไม่ อันนี้ต้องพูดอีกนาน มีจุดอ่อนเยอะ

อันที่ ๔ ประชากร เอ เอฟ เค ออแกนสคี่อาจารย์จากมิชิแกนบอกว่า ไม่มีมหาอำนาจในอดีตประเทศไหนต่ำกว่า ๓๐ ล้านคน ประเทศเล็ก ๆ ทางใต้ของเราที่เป็นเกาะ ๓ ล้านคน อย่างหวังเป็นมหาอำนาจเลยอย่างดีคือเป็นพ่อค้าไปเรื่อยแล้วกัน เล็กเกินไป ตลาดภายในไม่มี แล้วสำหรับที่จะทำให้เกิด economy of scale กองทัพต้องลำบาก บินขึ้นน่านฟ้า ๒ นาที ละเมิดน่านฟ้าคนอื่นหมดแล้ว จนต้องมาเช่าของเราอย่างนี้ เพราะฉะนั้นอย่าไปเป็นห่วงให้มากประเทศนี้ พ่อค้าตัวเล็ก ๆ ที่เสียงดัง แต่รวย ประชากรถ้า ๖๔ ล้านคน จะต้องมีเงื่อนไขสำคัญ ต้องเป็นวิธีการ access ไม่ใช่ liability จะต้องมีการศึกษา มี skill มีความคิดมีความเป็นตัวของตัวเอง มีความเป็นประชาธิปไตย เป็นพลังอันสำคัญ ไม่ใช่ขอมโรค ยากจน ขโมย ขาละเป่า ๑ ลูก คิดไม่เป็น ฟังแต่คำสั่ง เซ่อ ๆ ซ่า ๆ ออกนอกประเทศพูดไม่รู้เรื่อง อย่างนี้มีปัญหา โครงสร้างอายุก็สำคัญ ๑ ถึง ๑๖ ถ้าเยอะ เด็กเยอะเลี้ยงยาก เลี้ยงต้องเสียค่าใช้จ่ายเยอะ ๖๐ ขึ้นไปเยอะ ตรงกลางน้อยก็ลำบาก ถ้าตรงกลาง ๑๗ ถึง ๕๗ เยอะ มันจะช่วยให้เยอะ เพราะฉะนั้นการคุมกำเนิดต้องระมัดระวัง

สุดท้าย psychology communality ความมีจิตวิทยาที่ทันสมัย มีจิตวิทยาศาสตร์ใหม่ มีความคิดมีเหตุมีผลใหม่ พูดยังไม่รู้เรื่องหรือไม่ หรือขณะที่ป่วยใช้หวัดอยู่โปรดน้ำมันต์เลยสั้นชักตายไปเป็นต้น คือไม่มีจิตวิทยาที่ทันสมัย เชื่องมง่ายมีแม่หม้ายจะมาจับก็เลยทำพิธี ถ้าอย่างนั้นมีปัญหา แต่ละคนเรื่อง กับศาสนา การมีศรัทธาทำให้จิตสงบเรื่องหนึ่ง แต่การที่เชื่อหลงงมงาย จนกระทั่งมีผลต่อพฤติกรรม มีปัญหา มีปัญหาเพราะทำให้เพี้ยน ทั้งหลายทั้งปวงดังกล่าวทำให้เห็นว่าในทศวรรษหน้านั้น ประเทศไทยจะต้องพยายาม balance มหาอำนาจต่าง ๆ ขณะที่เป็นมิตรกับจีน ทั้งสหรัฐอเมริกาไม่ได้ ขณะเดียวกันอินเดีย รัสเซีย นั้นเป็นตัวแปรที่ต้องคำนึงถึง แล้วผมคิดว่ารัฐบาลปัจจุบันก็เข้าใจส่วนนี้ อาเซียน อาจารย์จุลชีพ น่าจะขยายความ ผมเป็นห่วง ความเหลื่อมล้ำในอาเซียน ๑๐ ประเทศก็ไม่เท่ากันอยู่แล้วตั้งแต่ต้น แถมจุดยืนบางที่ทำท่าจะเพี้ยน ๆ กันไป แล้วอีกฉากกันก็มี พูดยังตรง ๆ ACD เป็นนโยบายที่เราเป็นคณริเริ่ม บางประเทศในอาเซียนเขาน่าจะริเริ่ม เราปฏิเสธไม่ได้วันนี้ ในภาพของการพูดก็ยังสวยงามอยู่ แต่บางที่ก็ อาจจะมีปัญหา ตัวแปรสำคัญที่สุดต้องพัฒนาระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย แล้วพัฒนาเศรษฐกิจ ให้แข็งแกร่งที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งไปสู่การปกครองส่วนท้องถิ่น การศึกษาและวัฒนธรรม การศึกษาและ วัฒนธรรมเป็นตัวแปรสำคัญที่สุดสำหรับประเทศไทยที่จะดำเนินนโยบายอย่างไร ถ้าเรามีกรอบอย่างที่ว่ามา เราจะอยู่ในสถานะที่เขาต้องมาสัมพันธ์กับเรา มากกว่าที่เราต้องไปสัมพันธ์กับเขา ถ้าเรามีอำนาจซื้อ เราผลิตได้ เรามีความแข็งแกร่ง เขาต้องมาหาเรา แต่ถ้าเราต้องพลิกสถานการณ์ไปหาเขา แสดงว่าเราก็ยังไม่แข็งแรง แต่ถึงจะแข็งแรงอย่างไร เราอยู่ในระดับกลาง ต้องทำให้ระดับกลางให้ได้ เราไปเทียบจีน เทียบรัสเซีย คงไม่ได้ แต่ในหมู่ประเทศระดับกลาง เราเป็นที่ ๑๗ ของโลก เราสามารถจะทำได้ ทั้งหลายทั้งปวงดังกล่าวนี้ ขึ้นอยู่กับนโยบายการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมภายใน สังคมขอย้ำ ๒ ตัว วัฒนธรรมที่ใช้ไม่ได้ต้องหิ้ง วัฒนธรรมที่ดีส่งเสริม วัฒนธรรมที่เอามาจากตะวันตกต้องเอามา แล้วการศึกษาสำคัญที่สุด แต่นี่คือ ตัวแปรซึ่งไม่กระเดื่อง เท่าที่ผ่านมา ๑๐ ปี ขอขอบคุณครับ

รองศาสตราจารย์จุลชีพ ชินวรโณ : ผมรู้สึกยินดีและเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ได้รับเชิญ ให้มาบรรยายในวันนี้คู่กับอาจารย์ลิขิต ธีรเวคิน ซึ่งท่านก็เป็นผู้ที่ทรงความรู้แล้วก็มีประสบการณ์มากมาย ความจริงในระยะเวลา ๒๕ นาทีที่ท่านใช้ไป ท่านก็ได้พูดในหลายประเด็นที่กว้างขวางแล้วก็ครอบคลุม อย่างมากที่สุด ผมจะพยายามพูดในประเด็นที่คิดว่าจะเป็นการเสริมในสิ่งที่อาจารย์ลิขิตได้พูดเอาไว้ ในหัวข้อของวันนี้ ก็คือแนวโน้มของการต่างประเทศของเราในทศวรรษหน้า มีปราชญ์ท่านหนึ่งพูดเอาไว้ว่า ถ้าหากว่าเรามองย้อนกลับไปในอดีตเท่าไร เราก็จะสามารถทำนายถึงสถานการณ์ในอนาคตได้มากขึ้น เท่านั้น เพราะฉะนั้นถ้าหากว่าเราจะมองไปในอนาคตอีก ๑๐ ปีข้างหน้า เราก็อาจจะต้องมองย้อนกลับ ไปใน ๑๐ ปีที่ผ่านมาว่าการต่างประเทศของเรานั้นเผชิญกับปัญหาอะไรบ้าง แต่ก่อนอื่นผมก็คงจะเริ่ม ใกล้เคียง ๆ ท่านอาจารย์ลิขิต เพราะว่าเรามีประสบการณ์ทางด้านวิชาการคล้าย ๆ กัน สนใจในด้านต่าง ประเทศ ในการที่จะมาวิเคราะห์นโยบายของไทยในอนาคตข้างหน้า นั้น ผมคิดว่าเราคงจะต้องมาทำ ความเข้าใจใน ๒ เรื่องด้วยกัน

ประเด็นแรก ก็คือว่า สถานะของประเทศไทยในเวทีระหว่างประเทศนั้นเป็นอย่างไร ประการที่ ๒ ก็คือสภาพแวดล้อมระหว่างประเทศนั้นมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรบ้าง เพราะฉะนั้นในการนำเสนอของวันนี้ขอจะขอพูดใน ๓ ประเด็นหลัก

ประเด็นก็คือ มาประเมินสถานะของประเทศไทยกับตัวแสดงอื่น ๆ ในเวทีระหว่างประเทศ ว่าเรามีจุดอ่อน จุดแข็งอย่างไรบ้าง

ประเด็นที่ ๒ ก็คือมาดูการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมระหว่างประเทศว่ามีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร แล้วจะกระทบกับประเทศไทยอย่างไร

ประเด็นที่ ๓ ก็คือแนวโน้มของการดำเนินนโยบายของเราจะเป็นอย่างไรบ้าง

ผมอยากจะขอเริ่มในประเด็นแรกว่า เมื่อมาพิจารณาประเทศไทย เราคงจะต้องมาดูว่า ประเทศไทยเรานั้นมีลักษณะเป็นทวิรัฐ ลักษณะ duality ก็คือในมุมหนึ่งประเทศไทยเป็น small state เป็นรัฐขนาดเล็ก แต่อีกมุมหนึ่ง ประเทศไทยเป็นมัธยรัฐหรือมี medium size state เป็นประเทศกลาง ทำไม่ถึงเป็นเช่นนั้น ถ้าหากว่าเรามองดูในเวทีโลกหรือในประชาคมโลก ซึ่งมีประเทศอยู่ทั้งหมด ๑๙๑ ประเทศที่เป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติ มีประเทศขนาดใหญ่ มีประชากรมากมายเกินกว่า ๑,๐๐๐ ล้าน เช่น จีนก็ดี อเมริกาก็ดี หรือประชากรเกิน ๑๐๐ ล้าน ก็เป็นจำนวนมาก เพราะฉะนั้นในสถานะเช่นนี้ เรามีทั้งมหาอำนาจของโลก เรามีทั้งประเทศขนาดใหญ่ของโลก มีประเทศขนาดเล็ก เพราะฉะนั้นในประชาคมโลก ประเทศไทยอาจจะถูกจัดได้ว่าเป็นประเทศขนาดเล็ก หรือเป็น จุลรัฐ small state เมื่อเทียบกับประเทศ ๑๙๑ ประเทศ แต่ถ้าหากว่าเรามามองในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งมีอยู่ ๑๐ ประเทศ ประเทศไทยถือว่าเป็นประเทศขนาดกลาง เป็นมัธยรัฐ เป็น medium size เพราะว่ามีประชากรค่อนข้างมากแม้ว่าจะน้อยกว่าอินโดนีเซียก็ตาม การที่มองฐานะของประเทศไทย โดยการมองสมรรถนะ capability ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการเมือง ทางด้านเศรษฐกิจก็ตามใน ๒ ลักษณะดังกล่าวนี้ทำให้เราเข้าใจว่า ทำไมในบางเรื่องในบางประเด็น ประเทศไทยไม่สามารถที่จะแสดงบทบาทนำ ประเทศไทยไม่สามารถที่จะดำเนินการอย่างไรได้ นั่นก็คือในเวทีประชาคมโลกแล้ว ประเทศไทยมีข้อจำกัดอย่างมากทีเดียว อาจจำเป็นจะต้อง react แต่อาจจะไม่สามารถเป็นผู้กระทำได้ แต่ในขณะเดียวกันในเวทีภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประเทศไทยก็ถือว่าเป็นประเทศขนาดกลางที่สามารถจะเป็นตัว actor เป็นผู้กระทำได้ เพราะฉะนั้นในการที่จะวิเคราะห์บทบาทของประเทศไทย หรือนโยบายต่างประเทศของไทยนั้น เราต้องเข้าใจถึงสมรรถนะแล้วก็จะจำกัดของประเทศไทยว่า เรากำลังจะพูดว่าไทยมีบทบาทในเวทีโลก หรือประเทศไทยมีบทบาทในเวทีระดับภูมิภาค เพราะฉะนั้นในการทำความเข้าใจโลกในศตวรรษที่ ๒๑ นั้น เราคงจะต้องมาดูใน ๓ เรื่องใหญ่ ๆ นั่นก็คือในเรื่องของเวที ในเรื่องของผู้แสดง แล้วก็ในเรื่องของกติกา จะเห็นได้ว่าเวทีของโลกนั้น อาจจะหมายถึงเวทีระดับโลกก็ได้ อย่างเช่น ในองค์การสหประชาชาติก็ดี หรือเป็นเวทีแบบภูมิภาค เช่นในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือเอเชียตะวันออก ซึ่งจะรวม ๒ ภูมิภาคเข้าไปด้วยกัน ซึ่งประเทศไทยสามารถที่จะแสดงบทบาทได้แตกต่างกัน ดังที่อาจารย์ลิขิตได้เสนอเรื่องแนวคิดเรื่อง factor กับ actor ผมเห็นด้วย ประเทศไทยในเวทีโลก เราคงจะเป็น factor เป็นปัจจัย แต่ถ้า

หากในเวทีภูมิภาค เราสามารถที่จะแสดงบทบาท actor แสดงบทบาทที่จะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ การเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคได้ ในการดำเนินนโยบายของประเทศไทย ผมคิดว่าประเทศไทย คงจะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ ในการคำนึงถึงผลประโยชน์นั้นมี ๒ ประเด็นที่ผมคิดว่าสำคัญ โดยปกติ แล้วเรามักจะนึกถึงผลประโยชน์แห่งชาติที่เรียกว่า national interest ก็คือเรื่องของความอยู่รอดปลอดภัย เป็นผลประโยชน์ทางการเมือง ความมั่นคงแห่งชาติ การไม่ถูกคุกคาม หรือไม่ถูกรุกราน อันนั้นก็ เป็นผลประโยชน์ทางการทหาร ความมั่นคงโอกาสในการพัฒนา โอกาสในการให้ประชาชนมีความ กินดีอยู่ดี ก็เป็นผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ การมีเกียรติ ศักดิ์ศรี การได้รับการยอมรับจากนานาชาติ อันนั้นก็ เป็นผลประโยชน์ทางด้านสังคม วัฒนธรรม แต่ในขณะเดียวกัน ในโลกศตวรรษที่ ๒๑ นั้น จะมอง แค่ผลประโยชน์แห่งชาติอย่างเดียวคงจะไม่พอ ผมคิดว่าเราจะต้องมาดูผลประโยชน์ของประชาชน people interest นั่นก็คือเรื่องของความมั่นคงแห่งมนุษย์ human security แล้วก็เรื่องของความกลมเกลียว ของมนุษย์ human harmony ในการดำเนินนโยบายของประเทศต่าง ๆ ผมคิดว่าจำเป็นต้องมองเห็นถึง คุณภาพของผลประโยชน์แห่งชาติ แล้วก็ผลประโยชน์แห่งประชาชนในขณะเดียวกัน สำหรับเครื่องมือ ในการดำเนินนโยบาย แต่ละรัฐก็มีเครื่องมือคล้าย ๆ กัน บางรัฐอาจจะถนัดบางอย่างหรืออาจจะมีความสามารถสูงอย่างเช่น เครื่องมือทางการเมือง ก็คือการทูตการเจรจาต่อรอง เครื่องมืออันที่ ๒ ก็คือเครื่องมือทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่การค้า การลงทุน เครื่องมืออันที่ ๓ ก็เป็นเครื่องมือทางด้านสังคม จิตวิทยา ได้แก่การประชาสัมพันธ์ การโฆษณาชวนเชื่อ แล้วเครื่องมือที่ ๔ ก็คือเครื่องมือทางการทหาร การใช้ความรุนแรงต่าง ๆ ในการใช้เครื่องมือที่หนึ่งคงต้องคำนึงถึงความเสี่ยง แล้วก็ประสิทธิภาพในการ ดำเนินการด้วย เพราะฉะนั้นประเทศไทยในฐานะของปัจจุบันนี้ ผมคิดว่าประเทศไทยก็เป็นประเทศที่ สามารถจะแสดงบทบาท เพราะเราก็มีขีดความสามารถในหลาย ๆ ด้าน แต่ในขณะเดียวกันเราคงจะต้อง เลือกเวทีที่จะแสดงบทบาท ซึ่งสามารถจะมีประสิทธิภาพค่อนข้างสูง สำหรับสภาพแวดล้อมระหว่าง ประเทศที่ผมคิดว่าเป็นประเด็นที่จะต้องพิจารณาเมื่อคำนึงถึงแนวโน้มของนโยบายต่างประเทศใน ทศวรรษที่ ๒๑ นั้น ในอดีตที่ผ่านมา เราคิดว่าถ้าหากมองแค่การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองกับเศรษฐกิจ ก็อาจจะเพียงพอในการวิเคราะห์นโยบายต่างประเทศ ผมเชื่อว่าในปัจจุบันนี้ ศตวรรษที่ ๒๑ นั้นเป็น ศตวรรษที่มีความซับซ้อน จะมาดูเฉพาะแค่เรื่องการเมืองกับเศรษฐกิจคงไม่พอ ผมอยากจะเสนอให้เรา วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมใน ๔ ด้าน ในการวิเคราะห์นโยบายต่างประเทศ ก็คือ การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองโลก การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจโลก การเปลี่ยนแปลงทางด้าน สังคมโลก แล้วก็การเปลี่ยนแปลงทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของโลกด้วย ๔ ด้านนี้มีความสำคัญ เพราะว่ามันเกี่ยวโยงซึ่งกันและกัน แล้วมันส่งผลกระทบต่อกันและกัน ในการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง โลก ผมอยากจะพูดอย่างสั้น ๆ เพราะท่านอาจารย์ลิขิตก็ได้พูดไปค่อนข้างมากแล้ว ผมคิดว่าการ เปลี่ยนแปลงที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อเศรษฐกิจการเมืองของโลกในศตวรรษที่ ๒๑ ก็คือ การล่มสลายของ คอมมิวนิสต์และการสิ้นสุดของสงครามเย็นเมื่อ ๑๐ กว่าปีที่แล้ว อันนี้เป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญ ทำให้ อุดมการณ์ลดความสำคัญลงไป อุดมการณ์ไม่ได้เป็นสาเหตุของความขัดแย้งระหว่างประเทศอีกต่อไป

แม้ว่าจะมีอุดมการณ์ต่างกันก็ยังสามารถที่จะอยู่ร่วมกันได้ ค้ำขายกันได้ ซึ่งเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญของการเมืองโลก

ประการที่ ๒ ของการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ก็คือโครงสร้างอำนาจโลกได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม จากการสิ้นสุดของสงครามเย็นนั้นโครงสร้างอำนาจโลกได้เปลี่ยนจากระบบ ๒ ขั้ว ก็คือค่ายคอมมิวนิสต์ ค่ายโลกเสรี มาเป็นระบบหลายขั้วอำนาจ มีหลายประเทศที่สามารถจะแสดงบทบาททั้งอเมริกา ในยุโรปเราจะเห็นได้อย่างชัดเจนในกรณีสงครามอิรักที่ผ่านมา ฝรั่งเศสกับเยอรมนีได้มีบทบาทอย่างสำคัญ เป็นขั้วอำนาจใหม่ที่จะมาคานสหรัฐอเมริกา ในเอเชียเราก็กำลังเห็นการเติบโตใหญ่ของขั้วอำนาจ อย่างเช่น จีน แล้วก็อินเดียต่อไปในอนาคต เพราะฉะนั้นโครงสร้างอำนาจโลกกำลังเปลี่ยนแปลง เปลี่ยนแปลงจากระบบ ๒ ขั้วอำนาจ ในขณะที่เดียวกันอเมริกาเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ ๓ อเมริกาในปัจจุบันกลายเป็นมหาอำนาจที่ครอบงำโลก ทั้งนี้เพราะว่าไม่มีประเทศใดจะสามารถมาคานอำนาจทางการทหารกับอเมริกาได้ อเมริกากลายเป็น head เจเนนิค power มหาอำนาจที่กำลังครอบงำโลก แล้วพยายามที่จะชี้นำด้วยการกำหนด agenda หรือวาระของโลก อย่างเช่น เรื่องการก่อการร้าย เรื่องอะไรต่าง ๆ แล้วก็พยายามจะกำหนดกติกาใหม่ ๆ ในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เช่น กติกาที่เกี่ยวข้องกับ human แคเรียล intervention การแทรกแซงทางด้านมนุษยธรรมก็ดี แม้ว่าอาจจะมียุทธศาสตร์ ๓ ขั้วชาติที่ไม่ค่อยเห็นด้วยกับกติกาเหล่านี้ หรือเกี่ยวกับกรณีของการที่จะโจมตีก่อน pre - emptive strike เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองข้อ ๕ ในความเห็นของผมก็คือบทบาทของมหาอำนาจกำลังเปลี่ยนแปลงไป เรา กำลังอยู่ในช่วงของ transitional ในช่วงของการเปลี่ยนผ่าน จะเห็นการเติบโตใหญ่ของจีน จีนกำลังจะมีบทบาทเพิ่มมากขึ้น การขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจ ประมาณ ๘ ถึง ๙ เปอร์เซ็นต์โดยเฉลี่ยต่อปีติดต่อกันมา ๑๐ กว่าปีที่ผ่านมา ทำให้เศรษฐกิจของจีนนั้นมีพลานุภาพอย่างมากทีเดียว แล้วก็ทำให้จีนกลายเป็นมหาอำนาจทางด้านเศรษฐกิจในอนาคตข้างหน้า ในขณะที่เดียวกันญี่ปุ่นก็ประสบกับปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งเคยมีบทบาทอย่างสำคัญเป็นหัวรถจักรทางด้านเศรษฐกิจในเอเชียตะวันออก ขณะนี้หัวรถจักรก็ดูเหมือนว่าจะหมดแรง ทำให้ญี่ปุ่นนั้นไม่สามารถจะแสดงบทบาททางด้านเศรษฐกิจ แล้วก็ค่อนข้างจะรู้สึกมีความอัดอั้นตันใจในการดำเนินนโยบายต่าง ๆ แล้วก็มองว่าจีนกำลังจะมาเป็นคู่แข่งทางด้านเศรษฐกิจในเอเชียตะวันออก อินเดีย ซึ่งในอดีตที่ผ่านมาปิดประเทศทำการค้าขายเฉพาะภายในตัวเอง มีการพึ่งพาทางด้านเศรษฐกิจตามแนวความคิดของมหาตมะคานธี ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทอย่างสำคัญในการต่อต้านจักรวรรดินิยมอังกฤษ แต่หลังจากการเปลี่ยนแปลงของการเมืองของโลก การสิ้นสุดของสงครามเย็น การที่คอมมิวนิสต์ล่มสลายไป ทำให้อินเดียจำเป็นต้องเปิดตัวเอง แล้วเริ่มมองไปทางตะวันออกเพิ่มมากขึ้น เริ่มเข้ามาติดต่อกับค้าขายกับเอเชียตะวันออก เพราะฉะนั้นบทบาทของอินเดีย ซึ่งมีศักยภาพค่อนข้างสูงทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กำลังจะเป็นตัวแปร แล้วก็กำลังจะเป็นตัวแสดงที่สำคัญในเวทีระหว่างประเทศ การขยายตัวของสหภาพยุโรป เราจะเห็นสหภาพยุโรปซึ่งเริ่มจาก ๖ ประเทศในตอนต้น ทศวรรษที่ ๑๙๕๐ มาเป็น ๑๕ ประเทศในปัจจุบัน และในปีนี้อีกก็ได้รับสมาชิกเพิ่มมากขึ้นอีก ๑๐ ประเทศเป็น ๒๕ ประเทศ อีก ๒ ปีข้างหน้าในปี ๒๐๐๗ ก็จะได้รับ

เพิ่มขึ้นอีก ๒ ถึง ๓ ประเทศ เพราะฉะนั้นยุโรปเกือบทั้งหมดจะมีการรวมตัวกันอย่างค่อนข้างหนาแน่น เป็นสหภาพยุโรปภายใต้การนำของเยอรมนีแล้วก็ฝรั่งเศส เพราะฉะนั้นในยุโรปเราจะเห็น ๒ ขั้วปรากฏขึ้น ก็คือรัสเซีย แล้วก็สหภาพยุโรป ภายใต้การนำของเยอรมนีแล้วก็ฝรั่งเศส ในขณะที่เดียวกันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก็มีการเปลี่ยนแปลงในช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมาจะเห็นการรวมตัวกันมากขึ้น เดิมอาเซียนก็มีเพียงแค่ ๕ ประเทศ ขยายมาเป็น ๖ ประเทศ แล้วในปี ๑๙๙๕ ถึงปี ๑๙๙๘ หลังสงครามเย็นเราจะเห็นอย่างชัดเจนว่ามีการรับสมาชิกเพิ่มมากขึ้น แต่เป็นการรวมตัวอย่างหลวม ๆ เพราะเป็นการรวมตัวบนฐานของความแตกต่าง มีความแตกต่างกันค่อนข้างมากระหว่างประเทศสมาชิกใหม่อย่างเช่น กัมพูชาก็ดี เวียดนามก็ดี ลาว แล้วก็พม่ากับสมาชิกเก่า ไม่ว่าจะเป็ในด้านการเมืองหรือทางด้านเศรษฐกิจ อันนี้ก็ส่งผลอย่างสำคัญทีเดียว การเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมืองอีกอันหนึ่งที่สำคัญ ก็คือการก่อการร้ายที่เกิดขึ้นเมื่อเดือนกันยายน ปี ค.ศ. ๒๐๐๑ ทำให้การก่อการร้ายกลายเป็นประเด็นสำคัญ เป็น agenda สำคัญของการเมืองระหว่างประเทศ แล้วก็ผลกระทบอย่างมากที่เดียวต่อเศรษฐกิจการเมืองแล้วก็สังคม การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือการทำสงคราม ซึ่งนำโดยสหรัฐอเมริกา ไม่ว่าจะเป็ปฐมยุทธ์ อัฟกานิสถานเมื่อปี ค.ศ. ๒๐๐๒ หรือ The second war on the millennium สงครามกับอิรักในปี ค.ศ. ๒๐๐๓ ทำให้สหรัฐอเมริกาติดอยู่ในปรักของการต่อต้านการก่อการร้าย ทำให้ไม่สามารถแสดงบทบาทในเวทีอื่นได้อย่างเต็มที่ ไม่ว่าจะเป็เวทีเอเซียตะวันออกเฉียงเหนือ หรือในตะวันออกกลาง นั่นก็คือการเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมืองที่ผมคิดว่าสำคัญในช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมา ที่จะส่งผลกระทบต่อโลกในศตวรรษที่ ๒๑ สำหรับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจที่สำคัญเราจะเห็นประการแรกคือ การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคต่าง ๆ เนื่องจากว่ายุโรปมีการรวมตัว อเมริกาเอง ซึ่งเป็นประเทศขนาดใหญ่ ยังต้องร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน อย่างเช่น แคนาดาแล้วก็เม็กซิโกจัดตั้งเขตการค้าเสรี อเมริกาเหนือ แล้วก็ต้องการจะขยายโดยร่วมมือกับประเทศอื่น ๆ ทั่วทั้งทวีปอเมริกาเป็น FTAA Free Trade Area of The American ยุโรปกำลังจะขยายตัวเป็น ๒๗ ประเทศในอีก ๒ - ๓ ปีข้างหน้า เราเห็นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีการพูดถึง East Asia Community ประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งมาจากอาเซียนบวก ๓ เพราะฉะนั้นการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคต่าง ๆ กำลังเริ่มขึ้นอย่างมากทีเดียว นอกจากนั้นแล้วเราจะเห็นว่าการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจที่เป็นไปอย่างรุนแรง อันเป็นผลมาจากการล้มเหลวในการเจรจาการค้าพหุภาคี องค์การการค้าโลกซึ่งเป็นการจัดระเบียบทางการค้าในช่วง ๒ - ๓ ปีที่ผ่านมา มีความขัดแย้งค่อนข้างมากระหว่างประเทศที่พัฒนาแล้วกับประเทศที่กำลังพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อจีนเข้าไปเป็นสมาชิก อินเดียเข้าไปเป็นสมาชิก บราซิล ๓ ประเทศน่าจะเป็นแกนที่สำคัญของกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาใน WTO นะครับ ซึ่งพยายามที่จะถ่วงดุลย์อำนาจมาตรการต่าง ๆ ที่ประเทศที่พัฒนาแล้วนำเสนอ -----

หน้าบี

๔. จะเห็นได้ว่าหลาย ๆ ประเทศพยายามที่จะเจรจาทำข้อตกลงการค้าเสรีแบบทวิภาคี bilateral free trade arrangement เพื่อเป็นการรักษาผลประโยชน์ของตัวเอง ในขณะที่ในการเจรจากรอบพหุภาคีนั้น ชะงักงันแล้วก็ไม่สามารถตกลงกันได้

ปัจจัยอีกข้อหนึ่งทางด้านเศรษฐกิจ ผมใช้คำว่า ปัจจัยจีน Chineses factor การที่จีนมีการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจอย่างสูง ทำให้จีนบริโภคทรัพยากรผลผลิตค่อนข้างมากทีเดียว ปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ราคาน้ำมันยังคงสูงอยู่ในช่วงปลายปีที่ผ่านๆ มา ในช่วง ๒ - ๓ เดือนที่ผ่านมา แม้ว่า จะลดลงในปัจจุบันนี้ก็เพราะว่าจีนมีความต้องการน้ำมันอย่างมากทีเดียวในการที่จะไปพัฒนาเศรษฐกิจทั้งในเขตเศรษฐกิจเก่า ก็คือในบริเวณ Eastern sea board แล้วก็เขตเศรษฐกิจใหม่ก็คือในบริเวณภาคตะวันตก บริเวณมณฑลภายใน ซึ่งจีนต้องการที่จะพัฒนาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำภายใน เหล็กเช่นเดียวกัน จีนก็มีความต้องการอย่างมากทีเดียว เพราะฉะนั้นปัจจัยจีน การที่จีนมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว แล้วก็อย่างกว้างขวาง นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของวัตถุดิบ นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของปัจจัยในเรื่องของวัตถุดิบแล้วก็ราคาสินค้า ตลอดจนสิ่งอื่น ๆ เพราะว่าจีนได้เป็น world factory เป็นโรงงานขนาดยักษ์ที่ผลิตสินค้าในระดับต้นทุนที่ต่ำ ส่งสินค้าออกไปจำหน่ายทั่วทั้งโลก กระแสการเมืองท้องถิ่นอีกประการหนึ่งที่ผมคิดว่าน่าจับตามองก็คือการต่อต้านกระแสครอบโลก หรือ globalization ใน ๑๐ ปีที่แล้วเราพูดถึง globalization ขณะนี้คงจำเป็นต้องพูดถึง anti globalization ก็คือเราจะเห็นในช่วง ๔ - ๕ ปีที่ผ่านมา มีการต่อต้านกระแสครอบโลก หรือ globalization ค่อนข้างมาก ผมอยากใช้คำว่า กระแสครอบโลก เพราะว่า globalization ในความหมายของผมก็คือการขยายตัวไปครอบคลุมทั้งโลกของเงินทุน ของข้อมูล ข่าวสาร แล้วก็ของค่านิยมบางอย่าง ซึ่งกระแสครอบโลกในอดีตที่ผ่านมาเราคิดว่า มันจะสามารถกระจายผลประโยชน์ให้กับประชาชนทั่วทั้งโลกได้ แต่ในความเป็นจริงแล้วก็ปรากฏว่า ประโยชน์ที่ได้รับนั้นมันมีความเหลื่อมล้ำ มันมีความแตกต่างกัน เพราะฉะนั้นคนที่ไม่ได้รับประโยชน์ก็มีการต่อต้านเกิดขึ้น เพราะฉะนั้นในขณะนี้เราจะเห็นการเผชิญหน้ากันระหว่างกระแสครอบโลกกับการต่อต้านกระแสครอบโลก ซึ่งจะเป็นปัจจัยที่สำคัญเกี่ยวกับทางด้านเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศ การเปลี่ยนแปลงทางด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ผมคิดว่ามีวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีหลาย ๆ ตัวที่จะต้องติดตาม เพราะว่ามันจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของโลก ส่งผลกระทบต่อการเมืองของโลกด้วย อันแรกก็คือพัฒนาการของเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว จากขนาดใหญ่มาเป็นขนาดเล็ก และในอนาคตข้างหน้ามันจะกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน เราจะเห็นแต่ละคนก็หิ้ว note book กันแล้วต่อไปในอนาคตก็อาจจะมี โทม์ ห้อป และอุปกรณ์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นโทรศัพท์ ไม่ว่าจะเป็นอะไรต่าง ๆ จะมีการเชื่อมทางคอมพิวเตอร์เข้าไปอยู่ด้วย อันที่ ๒ ก็คือโทรคมนาคม telecommunication ก็จะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากทีเดียว จาก fax line มาเป็น wireless แล้วสามารถติดต่อซึ่งกันและกันได้

รวดเร็ว แต่ก็ยังมีปัญหาเห็นได้จากกรณีคลื่นสึนามิที่ผ่านมา มันยังไม่ full save ถ้าหากว่าเกิดปัญหาทางด้านภัยธรรมชาติ บางทีสัญญาณก็ขาดหายไป คงจะต้องมีการพัฒนาต่อไป พัฒนาอันที่ ๓ ทางด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีก็คือเรื่องของสารสนเทศ information technology ซึ่งเป็นการผสมผสานของ telecommunication กับคอมพิวเตอร์ นำจุดเด่นของทั้ง ๒ มาผสมผสานกัน ทำให้ข้อมูลข่าวสารสามารถไหลถึงทุกคนได้อย่างรวดเร็ว ช้าม time and space กาลและเทศะไม่ใช่อุปสรรคอีกต่อไปของการเคลื่อนย้ายของเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เทคโนโลยีชีวภาพ ไบโอเทคโนโลยีก็เป็นเทคโนโลยีที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ซึ่งจะมีผลกระทบต่อชีวิตและความเป็นอยู่ แล้วก็ดำเนินการกิจการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพ อนามัยเกี่ยวกับเรื่องของอาหารและอื่น ๆ อีก นาโนเทคโนโลยีก็เป็นเทคโนโลยีที่กำลังมีความสำคัญ เพราะว่ามันเป็นการพูดถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของอะตอมและโมเลกุล ซึ่งจะเปลี่ยนคุณสมบัติของสารและของอื่น ๆ อีก นำไปสู่นวัตกรรมใหม่ ๆ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและการเมืองโลก ความจริงยังมีอีกหลายพัฒนาการที่คิดว่าน่าจะจับตามอง แต่ผมอยากจะเน้นให้ท่านทั้งหลายมองอยู่ที่เรื่องของสารสนเทศชีวภาพ วัสดุอุปกรณ์ นาโนเทคโนโลยีซึ่งจะมีการเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน แล้วก็จะนำไปสู่นวัตกรรมใหม่ ๆ ที่จะมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ การเมือง อันที่ ๔ ก็คือการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เราจะเห็นถึงการขยายตัวของสังคม ความรู้ knowledge based society จากพัฒนาการของเทคโนโลยีดังกล่าวทำให้ความรู้สามารถผ่านไปยังบุคคลต่าง ๆ ได้ อย่างรวดเร็ว แต่คำถามก็คือว่ามีการใช้ความรู้อย่างไร อันนี้ก็เป็นประเด็นที่คงจะต้องพิจารณากันต่อไป การขยายตัวของบริโภคนิยม เมื่อการสื่อสารสามารถจะพัฒนาถึงบุคคลได้ ก็นำไปสู่เรื่องของบริโภคนิยม หรือ consumerism ในความหมายของผม บริโภคนิยมก็คือการบริโภคที่เกินความจำเป็น บริโภคนิยมจากการโฆษณาในสื่อต่าง ๆ ทำให้มีการบริโภคอย่างมากมาย จนกระทั่งเกินความจำเป็นแล้วนำไปสู่ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น อีกประการหนึ่งที่สำคัญก็คือการปรับมาตรฐานสากล เป็นประเด็นที่ผมคิดว่าหลายประเทศ การให้บริการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการเรียน เรื่องของการบริการต่าง ๆ จะต้องเข้าสู่มาตรฐานสากล ถ้าหากว่าท่านไม่เข้าสู่มาตรฐานสากล ท่านก็อาจจะขาดลูกค้าไปเลย เพราะฉะนั้นขณะนี้เทคโนโลยีทำให้การบริการต่าง ๆ สามารถเข้ามาถึงทุกคนได้ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในอนาคตข้างหน้าถ้าหากว่าท่านไม่ปรับตัว มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ก็อาจจะเผชิญกับคู่แข่ง อย่างเช่น ฮาร์วาร์ด อ็อกฟอร์ด ซึ่งสามารถที่จะสอน on line ได้ ถึงวันนั้นทุกคนก็เรียนหนังสือโดยอยู่ที่ทำงานได้ อยู่ที่ประเทศไทย อยู่ที่ประเทศจีนก็สามารถเรียนหนังสือกับ ออกฟอร์ด เคมบริดจ์ หรือที่อื่น ๆ ได้ ประเทศไทยก็เช่นเดียวกัน ถ้าหากว่าไม่มีการปรับตัวเข้าสู่มาตรฐานสากลในด้านวิชาการ บริการของท่านอาจจะเผชิญกับปัญหาได้ นี่ก็คือการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน ซึ่งกำลังจะส่งผลกระทบต่อการดำเนินนโยบายในอนาคต

ผมอยากจะขอมาประเด็นสุดท้ายเลย ก็คือแนวโน้มของการดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทย ในการที่จะมาวิเคราะห์แนวโน้มของการดำเนินนโยบายของไทยนั้น ผมคิดว่าต้องมาดูว่าอะไรคือสิ่งที่ทำลายประเทศไทย ปัญหาที่ทำลายประเทศไทยในอนาคตข้างหน้า ทั้งในระยะสั้นและในระยะยาว ปัญหาแรกก็คือปัญหาความมั่นคงแบบเดิมก็คือ traditional security issue ปัญหาความมั่นคงแบบเดิมก็

คงจะเป็นความขัดแย้งระหว่างรัฐต่อรัฐ ตัวแสดงในเวทีระหว่างประเทศกำลังเปลี่ยนแปลงไป แต่เดิมนั้นมันมีตัวแสดงที่เป็นรัฐหรือเป็น nation state ซึ่งปัจจุบันนี้มี ๑๙๑ ประเทศ แนวโน้มในอนาคตอาจจะขยายเพิ่มขึ้นอีกก็ได้ เพราะจะมีการแตกตัวเพิ่มมากขึ้น แต่มันมีผู้เล่นหรือตัวแสดงใหม่ ๆ ขึ้นมา ก็ใช้คำว่าเป็น non state actor ผู้เล่นที่ไม่ใช่รัฐ ดังจะเห็นได้จากเหตุการณ์ ๑๑ กันยายน ที่ผ่านมา ผู้เล่นที่ไม่ใช่รัฐมีอะไรบ้าง มีองค์การระหว่างประเทศอย่างเช่น IMF อย่างเช่น World Bank เป็นผู้เล่นที่มีความสำคัญเพิ่มมากขึ้น องค์การสหประชาชาติ ผู้เล่นที่ไม่ใช่รัฐอีกกลุ่มหนึ่งที่สำคัญก็คือ องค์การเอกชนระหว่างประเทศ อย่างเช่น เมดิแซงของฟอร์ด องค์การแพทย์ที่ไร้พรมแดนที่มาให้ความช่วยเหลือในด้านบรรเทาสาธารณภัยต่าง ๆ หรือ แอมเนสตี้ international เหล่านี้ องค์การกาชาดสากล หรือองค์การรัฐสภาระหว่างประเทศ เหล่านี้เป็นต้น ยังมีตัวแสดงอีกอันหนึ่งที่ผมเรียกว่าเป็นตัวแสดงข้ามชาติ อย่างเช่น องค์การอาชญากรรมข้ามชาติ หรือองค์การก่อการร้ายข้ามชาติ เพราะฉะนั้นตัวแสดงในเวทีระหว่างประเทศเพิ่มมากขึ้น ฉะนั้นปัญหาความมั่นคงกำลังเปลี่ยนแปลงไป ความขัดแย้งระหว่างรัฐยังคงดำรงอยู่ แต่มันมีขัดแย้งแบบใหม่ ๆ มีปัญหาความมั่นคงแบบใหม่ ๆ ที่ผมเรียกว่า Non traditional security issue อย่างเช่นปัญหาอย่างเช่นปัญหายาเสพติดข้ามชาติ ก็เป็นปัญหาที่ผมคิดว่ากำลังทำลายประเทศไทย ปัญหาคนลอบดริ่งก็คือคนที่ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ปัญหาเกี่ยวกับเรื่องของการค้ามนุษย์ข้ามชาติ การค้าหญิง การค้าเด็กต่าง ๆ ปัญหาโรคติดต่อข้ามชาติที่อาจารย์ลิขิตพูดไปเมื่อกี้ เรื่องของ โรคซาร์สก็ดี เรื่องของโรคไข้หวัดนกก็ดี ปัญหาหมันตภัยข้ามชาติ ปัญหา national disaster ซึ่งเกิดขึ้น อย่างเช่น กรณีคลื่นสึนามิที่เรา กำลังประสบอยู่ในปัจจุบัน การลักลอบค้าอาวุธสงคราม ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติอื่น ๆ รวมทั้งปัญหาการก่อการร้ายข้ามชาติ สิ่งเหล่านี้เป็นปัญหาความมั่นคงใหม่ ๆ ที่ประเทศไทยจำเป็นจะต้องคำนึงแล้วก็นำมาใช้ในการกำหนดนโยบายต่างประเทศที่รอบด้าน อันที่ ๓ เป็นปัญหาการพัฒนากับการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม อย่างเช่น ปัญหาเรื่องของการเปิดเสรี ซึ่งอาจจะนำไปสู่การว่างงานได้ ปัญหาเกี่ยวกับเรื่องของการเผชิญหน้ากันระหว่างค่านิยมท้องถิ่นกับค่านิยมสากล การพัฒนา กับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมการพัฒนาในกลุ่มแม่น้ำโขง ไม่ว่าจะเป็นการเดินเรือก็ดี การสร้างเขื่อนก็ดี สามารถจะส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนใน ๒ ฝั่ง เพราะฉะนั้นสิ่งเหล่านี้เป็นประเด็นที่จะต้องนำมาพิจารณา อันสุดท้ายก็คือปัญหาความขัดแย้งทางด้านสังคม ซึ่งนับวันจะทวีจากปัญหาท้องถิ่นกลายมาเป็นปัญหาภูมิภาค แล้วก็เป็นปัญหาข้ามชาติได้ ในเรื่องของชาติพันธุ์ ในเรื่องของศาสนาแล้วก็ตามความเชื่อ ประเทศไทยในอนาคตควรจะต้องดำเนินการนโยบายอย่างไร ผมคิดว่าประเทศไทยในอนาคตควรจะต้องให้ความสำคัญกับประเทศเพื่อนบ้าน เพราะว่าประเทศเพื่อนบ้านก็เป็นอาณาบริเวณ ซึ่งปัญหาความมั่นคงแบบใหม่ ๆ จึงได้เกิดขึ้น ปัญหาการข้ามชาติ non traditional issue ทั้งหมด เพราะฉะนั้นประเทศเพื่อนบ้านเป็นอาณาบริเวณแรกที่ไทยจะต้องให้ความสำคัญ นอกจากนั้นแล้วก็ยังมีอาณาบริเวณอื่น ๆ ที่ประเทศไทยจะต้องให้ความสำคัญ ผมอยากจะขอโฟกัสต่อไปดังต่อไปนี้ก็คือ

ประการแรก จุดแรกที่ไทยต้องให้ความสำคัญก็คือประเทศเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนติดต่อกับประเทศไทย ซึ่งมีอยู่ ๕ ประเทศด้วยกัน มีพรมแดนทางบก ๔ ประเทศ พรมแดนทางทะเล ๑ ประเทศ

พรมแดนทางบก ๔ ประเทศก็คือ พม่า ลาว กัมพูชา แล้วก็มีมาเลเซีย ประเทศเหล่านี้ก็เป็นประเทศที่มีความสำคัญ เพราะความมั่นคงของประเทศไทย ความอยู่ดีกินดีของประชาชนขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์กับประเทศเหล่านี้ เราคงจะต้องดำเนินนโยบายในการที่จะลดความหวาดระแวง แล้วก็เสริมสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจระหว่างกัน เพื่อให้ความสัมพันธ์นั้นมีความร่วมมือกันในมิติต่าง ๆ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ, ทางด้านสังคมและทางด้านวัฒนธรรม ในปัจจุบันนี้เราก็มีกรอบเรื่องความร่วมมือในกลุ่มแม่น้ำโขง EMS region คงจะต้องพัฒนาต่อไป อีกกรอบหนึ่งที่รัฐบาลที่ผ่านมา รัฐบาล ฯพณฯ นายทักซึนได้ดำเนินการก็คือกรอบของประกัน decoration ก็คือ ในกรอบของแถลงปฏิญญาอนุภูมิภาค เมื่อเดือนพฤศจิกายนของปีที่แล้ว นายกรัฐมนตรี ๔ ประเทศ ก็คือท่านนายกฯ ทักซึน แล้วก็นายกฯ ของลาว กัมพูชา และพม่า ได้มีการลงนามกันที่พุกาม โดยจะมีความร่วมมือกันในรูปแบบที่เรียกว่า อีรวดี เจ้าพระยา แม่โขง economic operation strategy ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจใน ๓ ลุ่มแม่น้ำ ลุ่มแม่น้ำอีรวดี ลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ลุ่มแม่น้ำโขง อันนี้ก็จะเป็นการบอบอย่างน้อย ๆ ๒ กรอบในการที่จะเสริมสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจ แล้วก็ความร่วมมือระหว่างกัน จุดที่ ๒ วงรอบที่ ๒ ที่ไทยจะให้ความสำคัญก็คือกลุ่มประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก็คือ อาเซียน ดังที่อาจารย์ลิขิตได้พูดเอาไว้ มันมีความแตกต่างอยู่ ทางด้านการเมือง ทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งเราก็คงจะต้องพยายามร่วมมือกับประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาค ในการลดความแตกต่าง ในการเสริมสร้างศักยภาพระหว่างกัน empowerment ระหว่างกัน เพื่อให้มีการลดความแตกต่าง ลดช่องว่างในด้านต่าง ๆ ในขณะเดียวกันก็พยายามผลักดันไปข้างหน้า คือการปรับเปลี่ยนหรือการทำให้อาเซียนมีความเป็นปึกแผ่นกันมากขึ้น ในลักษณะของอาเซียน community ประชาคมอาเซียน ซึ่งจะมี ๓ ด้านหลัก ๆ ประชาคมทางด้านเศรษฐกิจอาเซียน Asian Economic Community ประชาคมทางด้านความมั่นคงในอาเซียน แล้วก็ประชาคมทางด้านสังคมวัฒนธรรมในอาเซียน โดยจะมีการใช้ ARS หรือ Asian rational forum เป็นแกนสำคัญในการเสริมสร้างความมั่นคงด้วยการเจรจาปรึกษาหารือระหว่างอาเซียนกับประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาค แล้วก็ประเทศมหาอำนาจนอกภูมิภาค Extra rational power ด้วย วงรอบที่ ๓ ที่เราจะต้องให้ความสำคัญ ผมอยากจะมองไปที่อาเซียน บวก ๓ หรือในอนาคตข้างหน้ากำลังจะพัฒนาไปสู่การเป็น East Asia community ประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งได้มีการตกลงที่เวียงจันทน์ เมื่อไม่นานมานี้ว่าความร่วมมือระหว่างอาเซียนบวก ๓ ระหว่างเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือจะพัฒนาไปสู่การเป็นประชาคมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพียงแต่ว่ารูปแบบและโครงสร้างของประชาคมจะเป็นอย่างไรนั้นคงจะต้องมาคุยกันในอนาคตข้างหน้า ปัญหาสำคัญในเรื่องนี้ก็คือว่า ทำอย่างไรจึงจะให้บทบาทของอาเซียนยังคงดำรงอยู่ ไม่น้อยหน้าไปกว่าอีก ๓ ประเทศ เพราะถ้าหากว่าดูศักยภาพแล้วจะเห็นว่า จีน ญี่ปุ่น แล้วก็เกาหลีใต้มีศักยภาพค่อนข้างสูง เรายังไม่อยากจะให้ East Asia community กลายเป็น ๓ บวก อาเซียน เราต้องการจะรักษาอาเซียน บวก ๓ ให้ได้ นั่นก็หมายความว่าอาเซียนจะต้องมีการร่วมมือกันเป็นปึกแผ่นมากขึ้นในอนาคต วงรอบต่อไปที่ผมคิดว่าสำคัญก็คือ ACD ก็คือความร่วมมือไม่ใช่เฉพาะแค่ ๒ ภูมิภาค แต่จะเป็นความร่วมมือในทวีปเอเชียทั้งหมด

Asia Corporation dialogue ซึ่งประเทศไทยก็เป็นคนริเริ่มขึ้น เราคงจะต้องสานต่อไป เพื่อให้ ACD นี้มีบทบาทอย่างสำคัญในการลดความขัดแย้ง ซึ่งหลายประเทศอันเป็นมรดกจากประวัติศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็นระหว่างจีนกับญี่ปุ่น ระหว่างอินเดียกับปากีสถานหรืออื่น ๆ ACD จะเป็น forum หรือเป็นเวทีในการที่จะมาปรึกษาหารือร่วมกันในการมาร่วมมือกันเพื่อทำให้เอเชียที่มีความเป็นปึกแผ่นมากขึ้น เพื่อจะเสริมสร้างอำนาจต่อรอง นี่ก็คือบทบาทที่ผมคิดว่าไทยสามารถจะแสดง leading roll บทบาทนำในย่านเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แล้วก็ในภูมิภาคอื่น ๆ อีกบทบาทหนึ่งที่ผมคิดว่าไทยน่าจะต้องพิจารณาก็คือ การเป็น co-ordination การเป็นผู้ประสาน อย่างเช่น อาเซม ก็เป็นอีกวงรอบหนึ่ง เอเชีย ยุโรป meeting แล้วก็ เอเปค เอเชีย แปซิฟิก อีโคโนมิก คออร์เปอเรชั่น คอนเฟอเรนซ์ อาเซมก็จะเป็นระหว่างยุโรปกับเอเชีย ในขณะที่เอเปคก็จะเป็นเอเชียกับทวีปอเมริกา นั่นก็เป็นในเรื่องของภูมิศาสตร์ที่ประเทศไทยจะต้องให้ความสำคัญ แต่ยังมีประเด็นอีกหลายประเด็นที่ผมคิดว่าแนวโน้มในอนาคต นโยบายของประเทศไทยจะต้องให้ความสำคัญก็คือเรื่องของเศรษฐกิจในช่วง ๒ - ๓ ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยมีแนวความคิด มีแนวนโยบายในการที่จะเจรจาการค้าเสรี เจรจากระชับความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งผมคิดว่ามันมี ๒ กรอบใหญ่ ๆ กรอบแรกก็คือเฉพาะในเรื่องของการค้า นั่นก็คือ free trade agreement ข้อตกลงการค้าเสรี จะเน้นกันเฉพาะในเรื่องของลดภาษี ลดอุปสรรคทางการค้าเพื่อขยายการค้า แต่มันมีอีกกรอบหนึ่งซึ่งกว้างกว่ากรอบทางการค้าก็คือกรอบที่เราเรียกว่า CEP ในกรอบที่เป็นลักษณะของ comprehensive economic partnership นั่นก็หมายความว่า ประเด็นของการเจรจานั้นจะกว้างขวางจากไม่เป็นเฉพาะเรื่องของการค้าสินค้า ยังมาสู่เรื่องของการค้าบริการ ยังมาสู่ในเรื่องของการลงทุน แล้วก็ยังมาสู่ในเรื่องของความร่วมมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วย ซึ่งการเจรจากับจีนนั้นจะเน้นเฉพาะในกรอบของเรื่องการค้า แต่การเจรจากับญี่ปุ่นและอเมริกาในเรื่องเศรษฐกิจนี้ขยายขอบเขตออกมาในเรื่องของ CEP หรือการเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจ ในด้านต่าง ๆ แต่เนื่องจากการเจรจาระดับทวิภาคีนี้ ประเทศไทยผมได้กล่าวไว้แล้วมีลักษณะทวิรัฐ คือเป็นทั้ง small state รัฐขนาดเล็ก แล้วก็ทั้ง medium state แต่เราจะมาเจรจากับประเทศมหาอำนาจทางการเมืองของโลกอย่างเช่น อเมริกา ประเทศมหาอำนาจทางด้านเศรษฐกิจ หรือ rising power อย่างจีนหรืออินเดียเป็นต้น เพราะฉะนั้นการวางยุทธศาสตร์ในการเจรจาจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ รวมทั้งการเตรียมภายใน การปรับปรุงภายในให้มีความเข้มแข็งขึ้นก็เป็นเรื่องที่สำคัญ ผมอยากจะขอสรุปนโยบายต่างประเทศของไทยในอนาคต โดยคิดว่าในอนาคตข้างหน้าประเทศไทยเราคงจะต้องมีวางตำแหน่งยุทธศาสตร์ strategic positioning ดังต่อไปนี้

ประการแรก ก็คือเราคงจะต้องแสดงบทบาทของการเป็นคนกลาง good office ในการแก้ไขความขัดแย้งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น แม้ว่าในช่วง ๑ ปีที่ผ่านมา เราอาจจะเผชิญกับความขัดแย้งภายในของเราเอง อย่างเช่นเรื่องกรณีภาคใต้ เราจะต้องสามารถที่จะอาศัยประสบการณ์ต่าง ๆ ของไทยในการลดความขัดแย้งภายใน เพื่อที่จะได้มีบทบาทในเวทีระหว่างประเทศเพิ่มมากขึ้น อันที่ ๒ คือการเป็นประตูเป็น gate way เชื่อมโยงระหว่างเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับภูมิภาคอื่น ๆ อันที่ ๓ เป็นผู้ประสานงาน co-ordinator ระหว่างเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือกับยุโรปกับเอเปค เพราะฉะนั้น

การดำเนินนโยบายของไทยในอนาคตข้างหน้า ผมคิดว่าแนวโน้มควรจะเป็นการเดินสายกลาง moderate policy แต่เป็น moderate แบบ active การดำเนินนโยบายสายกลางอย่างเข้มข้น

ประการที่ ๒ แนวทางยุทธศาสตร์ก็คือการดำเนินนโยบายที่ยืดหยุ่น อยากจะใช้คำว่า flexible หรือ ริชี่เลียน คำว่า ริชี่เลียน อาจจะแปลว่ายืดหยุ่นแบบเข้มแข็ง ไม่ใช่ยืดหยุ่นแบบอ่อนแอ ซึ่งผมคิดว่าประเทศไทยก็มีประสบการณ์ค่อนข้างมาก

อันที่ ๓ ในการดำเนินนโยบายคงจะต้องมีการประนีประนอม เพื่อให้ win win situation แล้วก็เป็นมิตรระหว่างกัน เพราะฉะนั้นแนวโน้มในการดำเนินนโยบาย กระผมผมคิดว่ากับประเทศเพื่อนบ้านมีความสำคัญ กับประเทศมหาอำนาจ ไม่ว่าจะเป็นจีนก็ดี ซึ่งเป็น rising power อเมริกา ซึ่งยังเป็นมหาอำนาจที่ครอบงำ แล้วก็ญี่ปุ่น ซึ่งแม้ว่าจะมีปัญหา แต่ก็ยังมีอิทธิพลทางด้านเศรษฐกิจที่สำคัญในภูมิภาคนี้ รวมทั้งอินเดีย เราจะต้องดำเนินนโยบายที่ได้ดุลยภาพหรือสมดุลนะครับ กับประเทศมหาอำนาจดังกล่าวเหล่านี้ เราคงไม่ต้องการจะเอนเอียงไปเข้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอย่างชัดเจน แต่ผมคิดว่าบทบาทสำคัญที่ไทยเราจะแสดงก็คือการเป็นมิตรกับประเทศมหาอำนาจต่าง ๆ แล้วในขณะเดียวกันก็พยายามที่จะร่วมมือกับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในการลดความตึงเครียดระหว่างประเทศมหาอำนาจในกรณีที่จะเกิดขึ้นในอนาคตข้างหน้า เพราะว่าประเทศไทยในฐานะที่เป็นประเทศเล็กคงไม่สามารถที่จะเป็นศัตรูกับประเทศมหาอำนาจใดได้ เพราะฉะนั้นนโยบายสำคัญก็คือการเดินสายกลาง ขอขอบคุณครับ

ศาสตราจารย์ลิขิต อีร์เวคิน : ก็เป็นการเสนอที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการให้ภาพรวม มีเวลา ๔๕ นาทีจนถึงเที่ยง ผมคิดว่าควรมี two ways communication คือให้ floor แสดงความคิดเห็น หรือตั้งคำถาม

นาวาโท เดชา สุขารมณ์ (ประธานคณะกรรมการ) : ขออนุญาตผมยังไม่อยากให้ท่านเปลี่ยนที่เลย อยากให้อยู่อย่างนี้ อยากให้การสัมมนาบรรยายมาอยู่ในสภาพนี้ เพราะว่าดีมากเหลือเกิน ก่อนอื่นผมต้องขออภัยที่

ไม่ได้มาร่วม ตั้งแต่ตอนแรก เพราะว่าคงทราบแล้วว่าในฐานะ ส.ส. เขตด้วย แล้วต้องไปช่วยหาเสียงให้กับพวกที่จะมาแทนผม วันนี้ผมต้องขอบคุณอาจารย์ทั้ง ๒ ซึ่งเป็นคน แต่ผมถือเสมือนว่าเป็นคนในที่มีคุณภาพ เป็นเพชรของกรรมการทีเดียว การที่เราสัมมนานี้ถึงจะเป็นการสัมมนาเล็ก ๆ แต่เป็นเล็กที่จี๋ว แต่แจ๋วที่สุดผลประโยชน์ที่จะได้ไม่ใช่เพียงแค่วัฒนธรรม ประเทศชาติคงจะได้เป็นตัวต้นแบบที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้และประสบการณ์ ทักษะของอาจารย์ทั้ง ๒ เริ่มต้นตั้งแต่ศาสตราจารย์ดอกเตอร์ลิขิต อีร์เวคิน ท่านได้ให้แนวทางไว้ครบถ้วน แล้วก็เสริมท่านอาจารย์จุลชีพ เสริมในแง่มุมต่าง ๆ จนสมบูรณ์แบบ ถ้าเรามีการบันทึกไว้ ผมอยากให้ทีมงานของเราได้บันทึกทุกคำพูด ทุกข้อ ทุกชั้นตอนซึ่งท่านวิทยากรทั้ง ๒ ได้บรรยายไว้นั้น ทั้งหมดแล้วเขาออกมาตีแผ่ในภายหลัง หรือจะเพิ่มเติมจากที่เราได้พูดคุยกันก็ยิ่งเป็นการดี เพื่อไม่ให้เสียเวลา ผมขอให้แนวโน้มนโยบายต่างประเทศของไทยในทศวรรษหน้านั้นให้

กรรมาธิการของเราได้มีโอกาสที่เสนอแนะ แล้วผมก็ทราบดีว่าเพียงแค่นี้ไม่ถึงชั่วโมง ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง ๒ ท่านให้แนวความคิดมานั้นครอบคลุมหมดเลยทุกเรื่องในแนวนโยบายต่างประเทศของไทย แล้วเป็นไปในทางที่ดีสร้างสรรค์ เกิด win win situation แล้วสิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือทั้ง ๒ ท่านนั้น ผมยังไม่อยากให้ท่านหยุดเพียงแค่นี้ อยากให้เวลาชงนี้มาก ๆ หน่อย ให้ผู้ที่มาร่วมฟังได้ให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม ก่อนอื่นผมขอเข้าปัญหาเลย คงจะต้องถามหรือนำไปก่อนว่า ปัญหาที่เผชิญอยู่ปัจจุบันนี้ ซึ่งเรากำลังพบกันอยู่ แม้กระทั่งผู้นำคือนายกรัฐมนตรีก็ยังไม่รู้จำนวนที่แน่นอนเลยการตายของศพในประเทศไทย ตั้งแต่สตุล ระเบิด พังงา ถึงระนอง เอาแค่ในเมืองไทยก่อน เพราะมันมีนานาชาติเข้ามาเกี่ยวข้อง มีการตายของหลายชาตินี้ กรรมาธิการต่างประเทศจะต้องให้ความสนใจพอสมควรในเกาะ พีพี ส่วนมากเป็นนักท่องเที่ยวต่างชาติแทบทั้งนั้นเลยที่เสียชีวิตอยู่ ที่เขาหลักในอำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ยังนอนกันเต็ม นั่นคือสิ่งซึ่งคงจะทำให้เกิดจุดผันเปลี่ยน หรือจุดเริ่มต้นใหม่ในแนวนโยบายต่างประเทศได้บ้างพอสมควร ผมอยากให้ท่านผู้รู้ได้พูดคุยกันในแนวนี้บ้าง ในเวลาที่เหลือนี้เพราะจะเป็นประโยชน์ในเรื่องของการท่องเที่ยวที่นั่น เราทราบดีว่ามันทำลายหมด ในเรื่องของ influence tourism ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของปะการัง ความสวยงาม เราต้องจ่ายเงินอีกเป็นหมื่น ๆ ล้านที่จะทำให้มันขึ้นมาใหม่ แต่ทำไมเราถึงจะสามารถปรับเปลี่ยนวิกฤติให้เป็นโอกาสได้ นี่คือนี่สิ่งซึ่งเราควรจะเสนอให้รัฐบาลได้ดำเนินต่อไปในการปรับเปลี่ยนวิกฤติที่เกิดขึ้นแล้ว เรามีเงิน อย่งไรก็ต้องช่วยเหลือให้เป็นโอกาสนั้น พวกเราคงจะทำหน้าที่นี้ ผมถือว่ามีความหมายยิ่งสำหรับรัฐบาล สำหรับประเทศเรา การท่องเที่ยวที่นั่นอาจจะเป็นส่วนหนึ่ง แต่อยู่ข้างอู่น้ำของเราก็ยังมีพร้อมมูลอยู่ ทำการค้าในทางที่แหลมคมยิ่งขึ้น ฉลาดยิ่งขึ้น การลงทุนที่แหลมคมยิ่งขึ้น ให้ได้ประโยชน์ให้นำเงินเข้าสู่ประเทศเรา เงินหมื่น ๆ ล้านที่เราจะลงทุนในการที่เสริมสร้างในเรื่องของภูมิทัศน์ของการท่องเที่ยวถูกทำลายไปโดยธรรมชาติ ซึ่งผมคิดว่าคงเป็นเรื่องที่วิกฤติซึ่งคนไทยเราก็สามารถที่จะปรับเปลี่ยนวิกฤตินี้ให้เป็นโอกาสที่ดีในภายหน้าได้ ผมขอฝากอันนี้ไว้ให้กับผู้บรรยายทั้ง ๒ ท่านด้วย แล้วก็ผู้ที่อยู่ในนี้ได้เริ่มต่อไปเป็นประเด็นหนึ่งด้วย นอกจากประเด็นรวม ซึ่งท่านได้อธิบาย ท่านได้บรรยายไว้ครบถ้วนผมดีใจครับ ก็ขอขอบคุณผู้บรรยายทั้ง ๒ ท่าน คือศาสตราจารย์ดอกเตอร์ลิขิต ธีรเวคิน และรองศาสตราจารย์จุลชีพ ชีววรรณ ที่ให้ความกระจ่างกับกรรมาธิการ และให้กรรมาธิการชุดนี้มีความหมายยิ่ง ๆ ไม่ใช่ว่าจบเทอมแล้วก็ยังไม่ทำอะไร แต่สิ่งนี้เป็นกาปิดรายการจบเทอม ๔ ปีของกรรมาธิการการต่างประเทศ สภาผู้แทนราษฎร อย่างแท้จริงและได้ผลประโยชน์มากต่อรัฐบาล ต่อประเทศชาติต่อประชาชน ผมขอให้ทุกท่านได้ดำเนินการต่อไปเลย อย่าหยุดยั้ง ผมจึงไม่อยากให้ใครเคลื่อนย้ายอะไรเลย ผมโยนกลับไปให้ท่านอาจารย์ลิขิต

ศาสตราจารย์ลิขิต ธีรเวคิน : ขอขอบคุณท่านประธาน ประเด็นของท่านสำคัญมาก เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ ผมได้ข้อคิดฉบับพลัน ๖ ประการที่จะทำให้วิกฤติเป็นโอกาส กรุณาบันทึกไว้ด้วย สิ่งที่เกิดขึ้นเป็น act of god เป็น mother nature โทษใครไม่ได้ทั้งสิ้น มันช่วยไม่ได้จริง ๆ ปอมเปอีก็ถูกถล่ม ตั้งแต่สมัยไหนมาแล้ว เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างเช่น แหลมตะลุมพุก บังกลาเทศเกิดขึ้นเนื่องจากปากีสถานส่วนนั้นถูกกวาดลงทะเล ทอร์นาโดในอเมริกา แต่สิ่งที่เกิดขึ้นถ้าจะทำให้เป็นประโยชน์

มี ๖ ประการ

ประการที่ ๑ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการเจรจากันระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องในภูมิภาคแถบนี้ทั้งแปซิฟิกและอันดามัน รวมไปถึงทางแอฟริกา ตั้งศูนย์ศึกษาร่วมกันถึงปัญหาของแผ่นดินไหว และคลื่นใต้น้ำ อันจะนำไปสู่การวิจัยร่วมกัน พบปะกันเป็น forum สำคัญเลยที่ต้องประชุมทุกปี ให้นักวิทยาศาสตร์ประชุมกัน อันนี้เป็นจุดเริ่มต้นที่ดีเพื่อจะได้แลกเปลี่ยนความรู้ว่าเป็นอย่างไร บันทึกเอาไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเป็นเอกสาร

ประการที่ ๒ ร่วมมือกันติดตั้งสัญญาณเตือนภัย ซึ่งมีการบอกกล่าว มีการเตือนแล้วแต่ไม่ถือจริงจัง ในแปซิฟิกมี ในอันดามันมีไม่มาก ต่อไปนี้ต้องมีการตั้งสัญญาณเตือนภัย มีแล้วต้องบอกกล่าวทันทีว่ากำลังจะมีอะไรเกิดขึ้น แผ่นดินไหวบอกให้ระวังทันที แล้วสัญญาณเตือนภัยนี้ จริง ๆ เขาบอกว่า ถ้าเดิมทุกโรงแรมเขียนป้ายบอก แจกเป็น pamphlet ว่าถ้าเกิดเหตุการณ์อย่างนี้ขอให้รีบกลับเข้าโรงแรมต่าง ๆ เป็นความรู้เบื้องต้นจะเป็นประโยชน์มาก นี่พอน้ำลดแล้วลงไปดูปลากันสนุกสนาน คือไม่มีความรู้เลยพูดง่าย ๆ อันนี้เป็นตัวอย่างที่ชัด เตือนภัยระหว่างประเทศกับเตือนภัยผู้มาพัก อย่างไม่ให้ exit อยู่ชั้น ๑๗ ลงอย่างไร จริง ๆ ทุกโรงแรมควรมีชุดหนีไฟ ครอบตีกว่าหน้ากากด้วย ไม่มีใครคิดเรื่องนี้ มีไว้ประจำห้องเลย เขาก็ได้

๓. ความร่วมมือในระหว่างประเทศที่เห็นชัดทีวี่นี้ก็คือการส่งโทรเลขแสดงความเสียใจ การส่งของมาช่วยเหลือ การส่งแพทย์มาช่วยเหลือเป็นตัว force ความสัมพันธ์ที่ดีกันอย่างมากในทางการทูต ในทางการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของประเทศต่าง ๆ ปฏิเสธไม่ได้ แม้กระทั่งอิสราเอล ซึ่งศรีลังกาไม่ยอมให้เข้าไปช่วยเหลือ ตอนนั้นก็เปิดให้เข้าไปช่วยเหลือ เดิมไม่ยอมให้เข้าไปเลย อันนี้มันกระตุ้นให้เกิดความตื่นตัวว่า พอเกิดวิกฤติขึ้นอย่างนี้มันเป็นปัญหาของมนุษยชาติ ไม่ใช่ของแต่ละชาติ ตามรัฐชาติที่เรามีเขตแบ่งกันเป็นหน่วย

ประการที่ ๔ การช่วยเหลือผู้บาดเจ็บอย่างที่ธรรมศาสตร์ จนกระทั่งมีคนบอกว่าจะกลับมาอีก เพราะซึ่งใจมากที่คนไทยช่วยเหลือกัน การที่นักท่องเที่ยวช่วยเหลือถึงศพ การที่นักท่องเที่ยวที่เป็นพยาบาลช่วยเหลือพยาบาล อันนี้ผมคิดว่าเป็นปรากฏการณ์สำคัญอย่างยิ่งคือ people to people diplomacy เป็นการทูตระหว่างประชาชนถึงประชาชน ไม่มีครั้งไหนที่คนรู้สึก ชาติต่าง ๆ ไม่สนใจช่วยกัน ประกาศหาเด็กซึ่งพ่อแม่หายไปต่าง ๆ รวมเบ็ดเสร็จไม่มีใครพูดถึงชาตินี้ชาตินั้น ศาสนานี้ศาสนาโน้น คิดอย่างเดียวคือมนุษย์ต้องพยายามช่วยให้รอดพ้น แล้วก็เก็บศพมาทำพิธี พิธีที่ทำนั้นไม่มีใครสนใจศาสนาไหน ขอให้เป็นที่ทำจิตใจสงบก็แล้วกัน

ประการที่ ๕ และ ๖ อันนี้อย่าบันทึกไว้ถ้าเป็นไปได้ เป็นโอกาสอันดีที่จะกลับไปสู่ eco tourism ป่าตองผมเห็นมานานแล้วเป็น eye saw ผังทะเลสวยงามอย่างนั้นสร้างตึกมาเกาะเกาะเป็นป่าคอนกรีต หายไปอย่างนี้ควรจะออกเทศบัญญัติทันที ไม่มีการสร้างอีกแล้วตึกสูง ๆ อย่างนี้ ให้มันเป็นป่าชายหาดที่สวยงาม ถ้าจะสร้างบังกะโลกให้ขึ้นมาสูงข้างบนแล้วให้มันสวยงาม ปล่อยให้หาดทรายนั้นสะอาดเป็นที่เดินเล่น ไม่ใช่ไปสร้างตึกหาดทรายอย่างนั้น eco tourism เอาอันนี้ประกาศเลยว่าต่อไปนี้เป็น

โอกาสแล้วที่ห้ามไม่ให้มีการสร้างอย่างนี้อีกต่อไปแล้ว ไดมอนด์ เฮด ในฮาวายหน้าเกลียดมาก เพราะไปสร้างตึก บังน้ำตกในเองกร่าอยู่ในเมือง เห็นไหม แทนที่จะอยู่ในป่า อยู่ในเมือง น้ำตกต้องอยู่ในป่า ไม่ใช่อยู่ ๆ ไปสร้างคอนโดอยู่หน้าน้ำตก ป่าตอง eye saw เป็นแหล่งที่สกปรกไปฏเกิดไปดูทะเล บาร์เหมือนแหล่งเริงรมย์มันไม่ได้ ไม่ใช่เอาแต่เงินอย่างเดียว

สุดท้ายเมืองกาญจนบุรีทุกปีจะมีคนมาเนื่องจากสถานที่อันนั้น สะพานข้ามแม่น้ำแคว เป็นไปได้หรือไม่ที่ภูเกิดตรงป่าตอง เป็นไปได้หรือไม่ที่พังงาที่กระบี่ สร้างอนุสาวรีย์ขึ้นมา มีหินอ่อนแกะสลักชื่อผู้ตาย แล้วก็สลักเป็นภาษาอังกฤษ ภาษาไทยบรรยายเหตุการณ์ทั้งหมดที่เกิดขึ้นมาอย่างไร ทางวิทยาศาสตร์เป็นอย่างไร ให้เป็นความรู้แล้วก็แจก pamphlet แล้วก็ทุกปีวันที่ ๒๖ ให้ทำพิธีทางศาสนา ทุกศาสนา ไม่ว่าจะเอาพระมาสวด อิสลามมาสวด คริสต์มาทำพิธีตรงนั้น แล้วเป็นไปได้อยู่ที่เสียญาติโยม โหติกาไปอาจจะเดินทางมาเที่ยวเมืองไทย ในอนาคตความกลัวอาจจะลดน้อยลง มาคริสต์มาละหมาดทำพิธีไว้อาลัยแก่ญาติของตัวตรงนั้น จะมีที่วางดอกไม้เต็มไปหมดให้มันเป็นสัญลักษณ์ แต่ไม่ใช่ทำเป็นสุสาน มันน่าเกลียด ทำตรงจุดนั้นให้เป็นอนุสาวรีย์ที่สวยงามเข้าไปเป็นข้างในเป็นที่รำลึกของญาติ ซึ่งอาจจะเป็น รุ่งลูกที่พ่อตายหรือรุ่นหลาน รุ่นเหลน หลาย ๆ รุ่นไปเมืองไทยเพราะคุณทวดเคยเสียชีวิตตรงนี้ แล้วก็ทำพิธีสวดทุกศาสนา ๓ จุด ภูเกิด กระบี่ พังงา ให้เป็นศาสนสถานประเภทหนึ่ง เป็นอนุสาวรีย์สำหรับเป็นสุสาน เหมือนที่ ญี่ปุ่น ออสเตรเลียมา มันก็จะกลายเป็นจุดดึงดูดจุดหนึ่ง ๕ กับ ๖ อันนี้เป็นจุดที่จะต้องฉวยโอกาสอย่างเต็มที่ อย่าปล่อยให้ป่าตองกลับมาใหม่ ในลักษณะป่าคอนกรีต แล้วอันนี้ศาสนสถานจริง ๆ ต้องตั้งกรรมการมาชุดหนึ่ง แล้วให้ออกแบบดี ๆ เป็นอย่างไร อาจเป็นรูปคลื่นมา แต่ต้องสลักหินอ่อนที่ missing ทั้งหมด ชื่อทั้งหมดและเป็นภาษาอังกฤษ ภาษาไทย ภาษาจีนใส่เข้าไปให้รู้เลย แล้วเอาดอกไม้มาวาง คือทำความเคารพกับทุกคนที่ตาย ๒๖ ขอให้เป็นวันหนึ่ง วันแห่ง national diaster ขณะเดียวกัน เป็นวันแห่งความสัมพันธ์อันดีของมนุษยชาติ The day of national diaster and the day of human harmony ก็ดี อย่างนี้ เชิญครับ

นาวาโท เตชา สุขารมณ์ : เรื่องประเด็นเกี่ยวกับทางการแพทย์ เมื่อก็พ่อกันพูดถึง ผมสรุปทั้งหมดผ่านหูผ่านตา ๆ ผนฯ ท่านนายกฯ แล้ว มันคงจะอีกนานที่ท่านพูด เพราะว่าเรื่องนี้ไม่ทราบว่ามีใครบ้างในคณะกรรมการคงเคยไปกับผมสมัยที่เครื่องบินตกที่สุราษฎร์คงจำได้ เราไปซ่อมเรื่อง diaster ที่นั่นเต็มที่แล้ว มีโรงพยาบาล ๑๐๐ คันพร้อม แล้วก็สามารถ save ชีวิตคนไทยได้ถึง ๖๕ คน จากการที่ลงไปลอยคออยู่ในน้ำ จากเครื่องบินไทยอินเตอร์ตกครั้งนั้นที่สุราษฎร์ เรื่องนี้เป็นเรื่องที่ผมได้วางแนวไว้ในการกู้ภัยพิบัติ เขาเรียกว่าเป็นภัยพิบัติที่จะจากธรรมชาติหรือจากพวกเราก็ดี หรือเป็นภัยพิบัติใหญ่ ๆ เราได้มีแผนดำเนินการอยู่เรียบร้อยแล้วครบถ้วนทุกอย่าง ผมพูดในที่นี้คงไม่หมด แต่มันก็ได้ผลดีแล้วเราได้เตรียมการไว้สำหรับโรงพยาบาลต่าง ๆ ที่อยู่ตามจังหวัดต่าง ๆ แต่ว่าแผนการนี้รู้สึกมันจะน้อยไปนิดหนึ่งในช่วงระยะ ๕ ปีหลัง เพราะว่าไม่ได้มีการดำเนินนโยบายต่อเนื่องของกระทรวงสาธารณสุข มันก็เลยหย่อนยานไปนิดหนึ่ง แต่อย่างไรก็ตามการทำครั้งนี้ก็สมบุญ เพราะว่าได้ส่งหมอจากกรุงเทพฯ

ไปถึงจะส่งไปช้าหน่อย ก็ดีกว่าไม่ไปเลยก็เรียกว่าดี เมื่อเกิดอุบัติเหตุทันทีผมจำได้ว่าช่วงนั้นที่สุราษฎร์ฯผมประชุมในเรื่องการชักชวนเอาหมอกจากโรงพยาบาลใกล้เคียง จังหวัดใกล้เคียงสุราษฎร์ฯประมาณ ๓๐ กว่าโรงพยาบาลมาหมอดมาประชุมกันที่โรงพยาบาลศูนย์ที่สุราษฎร์ฯ หลังจากนั้นเราเชื่อมถึงขนาดเก็บศพอย่างไร แต่เราก็มีปัญหาเรื่องเก็บศพสมัยก่อนนี้ ๔ - ๕ ปีมาแล้ว มีปัญหาเรื่องเก็บศพกลางคืนเราจะเก็บศพอย่างไร พุงนี้เข้าให้เข้ามา ฉีดยาแล้วไม่มีโลง ฝูงพลาสติกที่ใส่ เราต้องไปซื้อผ้าพลาสติกในตลาดมา เสร็จแล้วให้โรงพยาบาลแต่ละโรงพยาบาลเย็บเลย ศพมี ๑๐๐ กว่าศพ ให้แต่ละโรงพยาบาลเย็บเพิ่มขึ้นเพราะเขาจะมีถุงอยู่ประมาณ ๒ - ๓ ถุงเท่านั้นโรงพยาบาลหนึ่ง เราให้เย็บคืนนั้น โรงพยาบาลละ ๒๐ ถุง แล้วก็ขึ้นเข้ามาญาติมารับไปหมดเลย เรียกร้อยนั้นคือการที่เราแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ช่วงนั้นผมเป็นรัฐมนตรีช่วยกระทรวงสาธารณสุข แล้วผมอยู่ที่นั่นพอดีเลย แล้วการสัญจรจากกรุงเทพฯ ไปจากภาคกลางไปถูกตัดขาดหมดเพราะฝนตกหนัก น้ำท่วมมากมาย นั่นคือปัญหาซึ่งเผชิญ แล้วเราได้แก้ไขปัญหานั้น คนใหญ่ ๆ โต ๆ อย่าไปพูดถึงชื่อท่านเลย แล้วผมก็เก็บตัวอยู่ที่นั่นประมาณ ๒ วัน จนปัญหาทั้งหมดเรียบร้อย ผมเข้าใจในเรื่อง diaster นี้ดี เพราะผมเรียนทางด้านนี้อยู่ทหารมา แล้วก็ทำทางด้านนี้มาตลอด แล้วก็สิ่งที่ทำไปเข้า ทำไม่ผมไปซ่อมเข้า เหมือนกับรู้ว่าเย็นเครื่องบินตก แล้วได้ทำจริง ๆ เลย เป็นเรื่องน่าแปลกใจมาก อันนี้เรียนให้ทราบ แล้วเวลานี้แผนต่าง ๆ ตามโรงพยาบาลต่าง ๆ เราได้วางเอาไว้ แต่มันหย่อนยานไปนิดหนึ่ง ไม่อย่างนั้นจะสมบูรณ์แบบกว่านี้เยอะเลย ทางภาคใต้ ๖ จังหวัดที่ประสบปัญหาเรื่องนี้ ผมขอเรียนให้ทราบว่าต่อไป ผมพยายามที่จะเผยแพร่เรื่องนี้ อยากจะผลักดันแล้วเวลานี้ก็นำเรื่องนี้ให้ท่านนายกฯ ได้รับทราบพอควรแล้ว ท่านคงจะดำเนินการ นั้นได้เป็นการตอบคำถามของหมอกที่ว่าในเรื่องของการดูแลทางการแพทย์นั้นมีอย่างไรบ้าง นอกจากนั้นเรายังมีเรือเป็น อันดามัน ฟิส เบน ที่ผมเริ่มซื้อเริ่มจัดหาเพิ่มขึ้นอีก ๒ - ๓ ลำของกระทรวงสาธารณสุขให้ไปดูแลตามเกาะแก่งต่าง ๆ อันนี้จะเอามาใช้ได้ประโยชน์หมดเลย ต่อไปเราต้องพยายามกระตุ้นเรื่องนี้ ผมเดินทางไปกระตุ้นเรื่องนี้มาเมื่อ ๖ ปีที่แล้ว แล้วได้ดูเรื่องคำแนะนำด้วย ไปดูปะการัง แล้วผมมองเห็นปะการัง ผมลงไปด้วยตัวเอง เพราะฉะนั้นยังไม่อยากพูดอะไรเวลานี้ ถ้าจะพูดก็อีกมากมายเป็นเรื่องยวใหญ่โต แต่การที่จะทำให้อีกฤติเป็นโอกาส เนื่องจากคลื่นยักษ์ครั้งนี้ ผมคิดว่าเราควรมีทางอื่นอีกเยอะแยะซึ่งระดมความคิดจากพวกเรา แล้วมาสรุปไว้ในที่นี้ จะเป็นการดีมาก

ม้วน ๒

ประเทศยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญ ผมคิดว่าอันนี้ก็จะเป็นโอกาสดีที่จะมีการร่วมมือกันระหว่างประเทศ ในย่านมหาสมุทรอินเดียในการทำระบบเตือนภัย ตามจริงแล้วผมคิดว่าคณะกรรมการของเราอาจจะเสนอว่า ควรจะต้องมีการพูดถึง แล้วก็จัดตั้งระบบเตือนภัย ระบบป้องกันภัย ระบบบรรเทาสาธารณภัย แล้วก็ระบบฟื้นฟูสภาพแวดล้อมสุขภาพเดิม ผมคิดว่า ๔ ระบบนี้เป็นเรื่องที่สำคัญอย่างมากทีเดียว เราไม่ใช่มาแก้ปัญหาเป็นจุด ๆ ผมคิดว่าเราต้องมองปัญหาให้เป็นระบบ สำหรับระบบเตือนภัยนั้นผมคิดว่าคงจะต้องมีการสร้างเครือข่ายเกี่ยวกับข้อมูล แล้วก็เครื่องมือต่าง ๆ ในการตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงของ

พื้นผิวของโลก แล้วก็ในเรื่องของการเกิดแผ่นดินไหวแล้วก็ผลกระทบที่จะเกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็ผลกระทบต่อสภาพอากาศ ผลกระทบต่อระบบน้ำต่าง ๆ มีหลายคนพูดถึงว่าในอนาคตข้างหน้า ปัญหาอีกอันที่อาจจะเกิดขึ้นก็คือการระเบิดของภูเขาไฟใต้น้ำ อย่างเช่นเกาะการากาตัว ซึ่งเมื่อปี ๑๙๐๐ กว่า ๆ ได้เกิดระเบิดขึ้น แล้วก็ส่งผลกระทบอย่างมหาดศาลต่อการเดินเรือในย่านช่องแคบซุนดา เพราะฉะนั้นขณะนี้ก็มีการคำนวณว่าเกาะการากาตัว ซึ่งเป็นภูเขาไฟใต้น้ำอาจจะเกิดระเบิดขึ้นอีกต่อไปข้างหน้า เพราะฉะนั้นระบบเตือนภัยเป็นเรื่องที่สำคัญ ซึ่งประเทศในภูมิภาค ในย่านของมหาสมุทรอินเดียจำเป็นต้องมาปรึกษาร่วมกัน ร่วมมือกันในการจัดตั้งระบบเตือนภัย

อันที่ ๒ ก็คือระบบป้องกันภัย อันนี้หมายถึงเป็นระบบป้องกันภายในประเทศของเราจะต้องมีการจัดระบบออกมา ไม่ว่าจะเป็เรื่องของการจัดโซนนิ่งว่าในพื้นที่ที่ใกล้ชายทะเลนั้นจะสามารถสร้างอาคารได้เท่าไร สูงเท่าไร มีความแข็งแรงขนาดไหน ผมคิดว่าระบบป้องกันภัยก็เป็นเรื่องที่สำคัญตลอดจนอาคารต่าง ๆ ที่อยู่ติดทะเลควรจะมึระบบลำโพงในการแจ้งเตือน แล้วก็ต้องมีการกำหนดว่าใครคือผู้ที่จะต้องทำหน้าที่ดังกล่าว แล้วก็มีการเชื่อมโยงไปยังกรมอุตุนิยมวิทยา กรมอุทกศาสตร์ กรมธรณี ซึ่งจะต้องมีการประสานกัน

อันที่ ๓ คือระบบบรรเทาสาธารณภัย ก็คือเมื่อเกิดเหตุการณ์ขึ้นแล้วจะช่วยเหลือกันอย่างไร ในเรื่องของการนำเอาเครื่องจักรเครื่องกลมาในการเปิดพื้นที่หรือการค้นหาซาก ตลอดจนจุดไหนที่จะเป็นจุดที่จะต้องไปเก็บรวบรวมหรือการนำส่งข้อมูลต่าง ๆ ให้กับต่างชาติ

อันสุดท้ายก็คือระบบฟื้นฟูสภาพแวดล้อมให้กลับสู่สภาพเดิม ผมคิดว่าเราต้องคิดถึงทั้ง ๔ ระบบนี้ไปพร้อม ๆ กัน ไม่ใช่ทำเฉพาะแค่พังงา ส่วนที่ภูเก็ตก็ไปทำอีกอันหนึ่ง ผมคิดว่าต้องมีการคิดที่ ต้องเป็นระบบ เพื่อหาทางแก้ไข และในประเด็นนี้เนื่องจากปัญหาในอนาคตข้างหน้า หลาย ๆ ปัญหา จะกลายเป็นปัญหาข้ามชาติ อย่างเช่นกรณีของเหตุการณ์ที่เพิ่งเกิดขึ้น เพราะฉะนั้นคงจะต้องมีการร่วมมือกันให้มากขึ้น ซึ่งก็จะส่งผลทำให้มีความเข้าใจอันดี แล้วก็จะสามารถอยู่ร่วมกันโดยสันติสุขได้

ศาสตราจารย์ลิขิต ธีรเวคิน : ยังไม่ได้ตอบคำถามเรื่อง size คืออย่างนี้ size มันพูดยาก เหมมา เจ้อ ตุง เคยบอกว่าประชากรมีเท่าไรไม่เป็นไร ยิ่งมีมากยิ่งดี ซึ่งอันนี้ก็ไม่จริง ตอนนี้มีปัญหาแล้ว ๑,๓๐๐ ล้าน ต้องมีลูกคนเดียว มีลูกคนเดียวมีผลสำคัญก็คือ อัตราชาวดำทำให้ฆ่าลูกผู้หญิงทิ้งบ้าง ทำแท้งบ้าง ๒ ใน ๓ แล้วสัดส่วนผู้หญิงกับผู้ชาย ที่สำคัญคือลูกคนเดียวกลายเป็น little emperor ถูกเลี้ยงดูแบบตามใจ ซึ่งไม่เป็นไรเป็นเรื่องภายในของจีน แต่ว่าจีนจะเป็นผู้นำ คนที่ถูกเลี้ยงดูตามใจ เอาใจตัวเองมาเป็นผู้ นำต่อไปพอเจรจาระหว่างประเทศทุบตีะ มันมีผลต่อระหว่างประเทศ ภายในประเทศ ลูกโตนคนเดียวทั้งนั้นกลายเป็น little emperor หมดเลย มีปัญหาเรื่องอ้วนบ้างอะไรบ้าง มีผลต่อระหว่างประเทศ size เป็นอย่างไร เวียดนามครั้งหนึ่งของประเทศไทยแต่ ๘๐ ล้านคน ฟิลิปปินส์มากกว่าเรา เวียดนามมากกว่าเรา อินโดนีเซียมากกว่าเราแน่นอน ไทยเป็นอันดับที่ ๔ ประเทศของเราขณะนี้ผลิตอาหารพอที่จะส่งขาย ถ้าการผลิตมีวิทยาศาสตร์เข้ามาช่วย แล้วผลิตมากพอ มันก็มีประชากรมากกว่านี้ได้ พุดง่าย ๆ คืออันที่ ๑ การผลิตต้องมากพอ ๒. คุณภาพชีวิตต้องดีพอสมควร ที่อยู่อาศัย การศึกษา

ก็อยู่ที่ระบบการจัดการ การบริการทางแพทย์ ถ้า size ขนาดนี้และถ้าผลิตอาหารได้มากจนกระทั่งเราสามารถที่จะพอกินแล้วยังส่งขายได้ ถ้าใช้วิทยาศาสตร์เข้ามา ผมเดา ผมไม่มีความรู้ เราได้ไหม ๑๐๐ ล้านจนถึง ๑๒๐ ล้าน แต่มากกว่านั้นลำบากแล้ว ๑๐๐ ล้าน ๑๒๐ ล้าน แล้วถ้ามีการอยู่กันหลาย ๆ ชั้น แล้วผลิตอาหารเพียงพอแล้วต้องย้ายคนเข้าเมืองในชนบทมากเกินไป ปกติในเมือง ญี่ปุ่นอยู่ในชนบท ๒๕ เปอร์เซ็นต์ได้ อเมริกา ๔ เปอร์เซ็นต์อยู่ในเมืองทั้งนั้น อยู่ในเมืองต้องมีทักษะที่จะทำ ก็ต้องออกไปทางบริการ ๑๐๐ ล้าน ๑๒๐ ล้าน เป็นมหาอำนาจระดับกลางพอจะใช้ได้ แต่ถ้าเราคุมกำเนิดมาก ๆ เวียดนามกลายเป็น ๑๒๐ ล้าน เราเหลือ ๗๐ ล้าน มันเป็นปัญหาได้เหมือนกัน บางทีน้อยไปก็เป็นปัญหาได้เหมือนกัน มันเสียดุลยภาพ อย่าลืมว่าสิงคโปร์ต้อง ... อย่างมาเลเซีย เพราะกลัวจะเสียดุลประชากรที่เป็นคนจีน สิงคโปร์ส่งเสริมมากเรื่องคนจีนจากพื้นที่ทะเลไปอยู่ จีนนั้นสมัยก่อนคนชนกลุ่มน้อยมีสิทธิมีลูกได้เกิน ๑ คน ปีที่แล้วเลิกแล้ว จีนเจียง เป่าไทยอิสลาม มีได้คนเดียวเหมือนจีนฮั่น มีฉะนั้นจาก ๕๐ ล้าน อยู่กลายเป็น ๑๕๐ ล้าน ชักยุงเหมือนกัน เพราะฉะนั้นนี่ก็ตอบไม่ได้ ตอบได้เพียงเท่านี้

นาวาโท เดชา สุขารมณ์ : ผมก็ถามเลย พอดีตัวเลขมันแปลกของเราในประเทศไทย สตุล กระบี่ ตรัง ภูเก็ต พังงา ระนอง ๖ จังหวัด แล้วที่ต่างประเทศก็มีอินเดีย ศรีลังกา พม่า ไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย ๖ ประเทศเหมือนกัน ที่นี้มันมีข่าวเมื่อเช้านี้เองว่า south africa โศกนาฏกรรม ก็ตายด้วยไม่ทราบว่าเป็นอาจารย์ทราบไหมว่าตายเท่าไร โศกนาฏกรรม

ศาสตราจารย์ลิขิต อิรวะดิน : ๑๐ คน ไม่มาก คุณหมอบอก เราขับรถเอาอ่างปลาทอง กระเทียมนิดเดียวกระฉอกไปทั้งหมดเลย โลกทั้งโลกเราตัวเล็ก ๆ มองจากนอกโลกมันก็คืออ่างใบใหญ่ ทะเล พืชชนิดเดียวมันกระฉอก ผมว่าน้อยไป มันจะขึ้นถึงไหนก็เมตร ขึ้นมานิดเดียวกระฉอกเบา ๆ จริง ๆ ถ้ากระฉอกหนัก ๆ ขึ้นไปถึงตึก ๕๐ ชั้น น้ำท่วมโลก เพราะฉะนั้นอันนี้เบามาก มันแค่กระฉอก

นาวาโท เดชา สุขารมณ์ : แต่เขาให้แค่ ๑๕ เมตรสูงสุดเท่าที่พบสีมานิ จาก ๓๐ เซนติเมตร คลื่นจริง ๆ มันมาได้ น้ำมันมุดมา ช้างบนเรือเดินได้สบาย มันมา ๓๐ เซนติเมตร แล้วพอถึงฝั่ง มันจะสูงขึ้น ขึ้นไปถึง ๑๕ เมตร ตึก ๒ ชั้นกว่า ๓ ชั้นแล้ว ก็เจ้าฟ้าหญิงอุบลรัตนขึ้นไปถึง ๓ พอดี

ศาสตราจารย์ลิขิต อิรวะดิน : คืออย่างนี้ ๑ ลูกบาศก์เมตร ๑ ตัน ๑๕ เมตร สมมุติ ๑๕ คุณ ๑๕ ๔๐๐ ถึง ๕๐๐ ลูกบาศก์เมตร ๔๐๐ - ๕๐๐ ตัน กระแทกไป ๕๐๐ กิโลต่อชั่วโมง มันจะไปเหลืออะไรมันมหาศาล

นาวาโท เดชา สุขารมณ์ : ความเร็วตั้งแต่ ๖๐๐ ถึง ๑,๐๐๐ กิโลเมตรต่อชั่วโมง รถเราวิ่งเท่าไร แค่ ๑๐๐ กว่าเราก็แยะแล้ว

รองศาสตราจารย์จุลชีพ ชินวรรโณ : ผมขอพูดเรื่อง size สักนิดหนึ่ง เนื่องจากเมื่อที่ท่านถามว่าผมคิดว่าถ้าดูเฉพาะขนาดอย่างเดียวคงจะไม่พอ เพราะว่าขณะนี้สังคมไทยแม้ว่าจะมีประชากรมากพอสมควร แต่มันกลายเป็น great society สังคมที่มีคนชราค่อนข้างมาก แล้วก็ต่อไปในอนาคตถ้าหากว่าคนชราเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จำนวนคนที่เกิดขึ้นมาต้องมาเลี้ยงดูคนชราเหล่านี้ รวมทั้งสิ่งอื่น ๆ แต่ผมว่าส่วนสำคัญที่อยากจะพูดถึงก็คือเรื่อง quality มากกว่า คุณภาพของคน เราจะทำอย่างไร ถึงแม้มี ๗๐ - ๘๐ ล้าน

แต่ทำอย่างไรจะให้คุณภาพของคนมีสูงขึ้นมากว่าเดิม มันก็กลับมาเรื่องของการศึกษา การให้ความรู้ ผมว่าขณะนี้ เป็นโอกาสอันดี คนอยากจะทำเรื่องน้ำทะเล ผมว่าน่าจะใช้โอกาสนี้ทำให้คนมีความเข้าใจมากขึ้น ถ้าหากว่าน้ำทะเลลดต่ำไปลงผิดปกติควรจะต้องทำอะไรบ้าง หรือว่าถ้าหากเกิดฝนตกมาก ผิดปกติควรจะต้องทำอะไรบ้าง สิ่งเหล่านี้ผมคิดว่า national disaster ภัยจากธรรมชาติเหล่านี้ผมว่าเรายังเข้าใจมันน้อยค่อนข้างมากทีเดียว รวมทั้งในกรณีที่เกิดแผ่นดินไหวขึ้น ผมว่าโอกาสที่จะเกิดแผ่นดินไหวขึ้นรอบ ๆ ประเทศไทยแล้วอาจจะส่งผลกระทบต่อกรุงเทพฯ หรือที่อื่นได้มันมีค่อนข้างมากทีเดียว ผมคิดว่า สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ควรจะเตรียมการเอาไว้ ไม่เกิดก็เป็นสิ่งที่ดี แต่อย่างน้อยคุณจะต้องรู้ว่าควรจะต้องทำอะไรเมื่อเกิดเหตุการณ์เหล่านี้ขึ้น เพราะฉะนั้นคุณภาพของประชากรเป็นเรื่องที่สำคัญ ทำอย่างไรถึงจะพัฒนาคุณภาพของประชากรในทุกส่วน การทำอย่างไรจะ让他มีความเข้าใจในปรากฏการณ์ธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปรากฏการณ์ที่ผิดปกติ

ศาสตราจารย์ลิขิต อธิเวดิน : ท่านประธานนิดเดียว เปลือกโลกมันเคลื่อนค้ำงอยู่อย่างนี้ แล้วน้ำอยู่ข้างบน พอมันขยับนิดเดียวมันก็ยกน้ำขึ้นมา พอยกมันกระเพื่อมเป็นคลื่น แล้วอย่าลืมมันใหญ่มหึมาเลย มันก็วิ่งไปได้ น้ำ เรือข้างบนไม่รู้สึกละ ผมจะเล่าให้ฟังเรื่องหนึ่งแล้วกัน เรื่องที่เกิดคราวนี้ฝรั่งอยู่ข้างบนโทรมาบอกเพื่อนผมว่า ข้างล่างเรือไม่รู้สึกละ แต่คราวนี้คลื่นอยู่ข้างใต้ พอไปถึงฝั่งมันจะสูงขึ้น ๑๐ เมตรเป็นกำแพงน้ำสวยที่สุดเลย เป็นสิ่งที่สวยงามที่สุดที่เขาเห็นมา แล้วผมมองไปที่ป่าตองสวยมาก ผมมองไปอีกที่บ้านทุกหลัง โรงแรมเป็นตุ๊กตาหมดเลย แล้วมองอีกที่หายไปหมดเลย คือมันเป็นตุ๊กตา คือมันใหญ่มหึมามันเหมือนกับของเด็กเล็ก เพราะฉะนั้นเวลาหนึ่งเวลาถ่ายเป็นตุ๊กตาเล็ก ๆ พอถ่ายแล้วขยายขึ้น คนที่อยู่ก็เหมือนกับเวลาน้ำท่วมตลิ่งเกิดใหม่ พอขึ้นฝั่งหมดเลย คือพวกเราเป็นตัวมดเล็ก ๆ แล้วที่ตายเพราะเหวี่ยงเหมือนกับยักษ์จับเหวี่ยง องค์กรซึ่งถึงบาดเจ็บสาหัสเพราะกระแทกถูกตรงไหนก็พังทลายที่ร่างกาย ละเลยพูดง่าย ๆ แต่เรื่อกรมศุลพอรู้ว่าทะเลแห่งริบถอนลมอซบเรือไปกลางมหาสมุทรเลยไม่เป็นไร เพราะถ้ายังเข้าฝั่งโดนทันที

นาวาโท เดชา สุขารมณ์ : ผมมีความคิดอันหนึ่งเพราะความไม่รู้ของมนุษย์ทำให้เกิดตำรา กล้องทีวีที่จับไว้ได้แล้วคลื่นออกมาชัดเจน เราจะเห็นคนระเนระนาดไปยืนเต็มไปหมด เพราะคนไม่รู้ ไม่รู้ก็ยืนถ่าย ถ้ารู้ไม่มีใครถ่ายวิ่งหนีกันหมดแล้ว

ศาสตราจารย์ลิขิต อธิเวดิน : ตอนน้ำลดดีใจไปดู สวยจังเลยมีปลาด้วย แต่มีคนชาวบ้านอุ้มเด็กแล้วร้องไห้ นักร้องที่เขารอดตายเล่าให้ฟัง ร้องไห้บอกมันจะมาอีก บอกว่าทำไมต้องร้องไห้มันเกิดอะไรขึ้น เขาทะเลาะกันหรือ คือชาวบ้านมันจะกลับขึ้นมา ชาวบ้านร้องไห้ตั้งหลายคน วิ่ง วิ่งทำไมไม่เป็นมีอะไรเลย น้ำก็ลดอยู่ ภูมิปัญญาชาวบ้านเขารู้แต่มันไม่หนักขนาดนี้ เขาคงเจอหลาย ๆ ครั้ง จริง ๆ ผมต้องเรียนให้ เฟอร์ธ เอล บัค เขียนหนังสือถึงคุณเอริค ได้ โนเบล ไพรส์ เป็นคนฝรั่ง อังกฤษหรือเปล่านะไม่ทราบ เขาเขียนหนังสือเกี่ยวกับน้ำทำเป็นหนังสือด้วย บอกให้คนขึ้นภูเขาไม่ค่อยเชื่อ มาแบบนี้ เพราะในญี่ปุ่นมันถึงมีชื่อเป็นญี่ปุ่น สึนามิ

..... : ท่านประธาน เผอิญจากเหตุการณ์วันรุ่งขึ้นผมก็มีโอกาสบินไปที่ภูเก็ต ได้มีโอกาสไปสัมผัสอยากจะไปรู้ว่า อะไรเป็นอย่างไร เผอิญได้มีประสบการณ์จริง ๆ คือไป first time massage ที่เราไปเห็นจริง ๆ ว่าสิ่งที่ชาวต่างชาติจริง ๆ ก็คือน้ำใจของคนไทย จุดนี้ผมคิดว่าเราน่าจะนำเอาประเด็นตรงนี้เป็น point ที่สำคัญอย่างยิ่งเลย ว่าภาคเอกชน ภาคราชการ หน่วยงานทุกคน เขาจะเวียนมารับที่สนามบินส่งนักท่องเที่ยวจะไปหาดต่าง ๆ โดยการกระจายเสียงทางวิทยุกระจายเสียงหรือทุกแห่งที่ทำได้ จะรถตู้รถปิคอัพ รถเก๋ง รถบรรทุก รถทุกอย่างมารับบริการ มีคนเอาอาหารเอาอะไรมาทุกอย่าง ผมว่าตรงนี้เป็นจุดศูนย์รวมใจที่สำคัญที่สุดที่จะให้เห็น national identity ของประเทศไทย ที่ออกมาตรงนี้ที่ชัดเจนจริง ๆ แล้วก็ขณะเดียวกันที่เรามีชาวต่างชาติอยู่ขณะนี้ ผมถือว่าเป็นเรื่องที่เราจะทำอะไรสักอย่างหนึ่งในเมื่อไม่ว่าเขาจะกลับไปแล้ว หรือว่าส่วนหนึ่งที่มีคนที่เสียชีวิต จะต้องอะไรที่ทำอะไรต่อเนื่องอย่างยาวนานพอสมควร ยังคิดว่าในแง่ของหน่วยงานหรือองค์กรภาคใดก็ตามที่น่าจะมีการรวบรวมหรือทำเป็นลักษณะ scenario อะไรต่าง ๆ เหตุการณ์ event ทั้งหลายที่เกี่ยวข้องเป็นบันทึกประวัติศาสตร์ บันทึกเหตุการณ์ขึ้นมาที่อาจารย์ลิขิตพูดถึงการที่จะทำเป็นอนุสรณ์สถานทำนองนี้ ผมว่าตรงนี้ถ้าเราสามารถรวบรวมได้แล้วก็ให้ความรู้กับคนตรงนี้ไปเลย ขณะเดียวกันเป็นการที่จะส่งข่าวสารไปยังต่างประเทศให้รู้ว่าสิ่งที่ประเทศไทยกำลังทำขณะนี้เป็นอย่างไร เพราะอย่างล่าสุดผมได้ยินข่าวมาว่า การท่องเที่ยวบางพื้นที่แม้แต่คนในภูเก็ตก็ยังออกไปว่ายน้ำแล้ว เพราะเขาไม่ได้มีความหวาดผวาทริคแล้ว เนื่องจากความรู้สึกจากที่เขาอบอุ่นจากที่ได้รับการดูแล เขารู้สึกว่า การ scary ต่าง ๆ หายไปหมดเลย ก็กลับกลายเป็นเที่ยวสนุก คือไปป็นเขาหรือไปว่ายน้ำ เท่าที่ผมได้รับทราบว่ามีเพื่อนฝูงบอกมากก็มีแล้ว ฉะนั้นความหวาดผวาทริคนี้มันอาจจะไม่เลวร้ายจนเกินไปนัก ว่า เหตุการณ์ต่าง ๆ มันจะรุนแรงจนทุกคนมองว่ามัน beyond control ผมว่ามันอาจจะไม่เลวร้ายขนาดนั้นก็ได้ ถ้าเราไม่ละทิ้งโอกาสหรือกระทำการอันหนึ่งอันใด set priority ให้มันทำงานไปได้ อย่างผมฟังคุณวิจิตร ณ ระนอง เมื่อวานให้สัมภาษณ์บอกว่า ขณะนี้เราทิ้งซากปรักหักพังไว้เยอะแยะมากมาย เราอย่าทิ้งไว้นานได้ไหม เราเร่งทำเคลียร์สิ่งต่าง ๆ ทันทันเลย ขณะที่เคลียร์ซากศพหรืออะไรต่าง ๆ เราอย่าให้สิ่งนี้ติดตาตรึงใจไปนานทำให้เรียบร้อยไปก่อน ในขั้นตอนที่ ๑ เป็น short term ในการ action ตรงนี้ แล้วเราก็พยายามหาเหตุการณ์ clean up ให้ได้ ตรงนี้ผมคิดว่าน่าจะเป็นประโยชน์ และในแง่ของต่างประเทศ น่าจะทำอะไรได้น่าจะรีบทำ แล้วผมเห็นว่าทุกชาติตอนนี้มาอยู่ในเมืองไทยหมดแล้ว ถ้าเราไม่ทำอะไรบางอย่างมันจะเสียโอกาสไปมาก เหมือนกับที่ท่านบอกว่าเปลี่ยนวิกฤติให้เป็นโอกาสให้ได้มันมีหลายกรณีที่เราทำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งที่ชื่นชมมากคือคนไทยมี unity สูงมากทีเดียว ชื่อเสียงตรงนี้ไปไกลมาก CNN หรือว่า BBC ก็รายงานตลอดอยู่แล้ว ขอขอบคุณมาก

ศาสตราจารย์ลิขิต ธีรเวคิน : เรียนท่านประธาน ทุกครั้งที่วิกฤติจะสามัคคีและเป็นผู้เป็นคนทันที แต่พอเริ่มอยู่เฉย ๆ ก็ทะเลาะกันเอง เป็นเรื่องปกติมาก ๑๔ ตุลาคม ใส่รองเท้าแตะไปห้ามจราจรมีเหตุมีผล คราวนี้มีอยู่อันหนึ่งที่บอกว่าคนไทยมีน้ำใจ อันนี้เป็นเรื่องจริง เขารู้กันทั่วว่าคนไทยทั่ว ๆ เป็นคนมีน้ำใจ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ชอบเห็นใจผู้แพ้ ผู้ตกยาก มีพวกมีจอาชีพบ้างแต่ส่วนใหญ่ ก็เห็นเขาทำงานหนักจริง ๆ ฝรั่งเศสซึ่งมาที่ธรรมศาสตร์ต้อนรับอย่างดีเป็นประเพณีของไทยแต่โบราณ ใครมาถึง

เรือนชานให้ต้อนรับ นี่ยิ่งเป็นต่างชาติมา คราวนี้มีประเด็นหนึ่งเราคงต้องระวังเหมือนกัน คือชาวที่ออกทั้งหมดต่างชาติทั้งนั้น คนไทยเองไม่ค่อยถูกให้น้ำหนักเท่าไร ชาวเลอยู่ที่ไหนผมไม่รู้เหมือนกัน เรือ ๑,๐๐๐ ลำที่หายเรือกอแระ ไม่รู้ที่อยู่หรือเปล่า เดียวจะเกิดความรู้สึกว่าไปมุ่งเน้นที่คนรอย นักท่องเที่ยว โรงแรม แต่คนจน ๆ บนเกาะที่ไม่มีใครดูแล บ้านไม่มีอยู่ ไม่รู้จะทำมาหากินอะไรต้องดูเหมือนกัน

นาวาโท เดชา สุขารมณ์ : เรือพยาบาลมีอยู่ ๒ ลำ อันตามัน แล้วก็เรือตำรวจน้ำ ผมคิดว่าระดมไปอยู่ที่นั่นควรจะทำ แต่ยังไม่ได้ออกข่าวเรื่องนี้ คิดว่ารัฐบาลคงสั่งการ เรือตำรวจน้ำ เยอะแยะให้วิ่งไปช่วยดูชาวเลเพราะสำคัญมาก ส่วนใหญ่ แล้วชาวเลแข็ง เขารู้เขาดำน้ำเป็น

ศาสตราจารย์ลิขิต อีรวะดิน : ส่วนใหญ่เด็กผู้หญิงตายหมด เพราะบ้านอยู่ในทะเล แข็งแค่นั้น ถ้าผู้ชายอาจจะนั้น ที่มอแกนชาวเล

นาวาโท เดชา สุขารมณ์ : แต่แข็งอย่างไรก็แพธรรมชาติ เป็นโรค เขาเรียก เคของบริติช เยอะ ผมไปเยี่ยมมา แล้วต้องเอาจับเข้า แคมป์

ศาสตราจารย์ลิขิต อีรวะดิน : คืออะไร

นาวาโท เดชา สุขารมณ์ : คือดำลงน้ำแล้วขึ้นมาเร็ว ไนโตรเจน บับเบิล มันตีไปเรท ทันที ลอดตามเส้นเลือดเล็กในสมอง ทำให้อัมพาต ตายทันทีบ้างอะไรบ้าง พวกนี้พอดำไปแล้ว ชักจะอวดดีว่าชำนาญ ตอนดำไม่สำคัญ แต่ตอนขึ้นต้องค่อย ๆ ขึ้นเป็นจังหวะเป็นขั้นตอน ให้ปรับตัว เรื่องนี้ผมทำทางด้านนี้มาอยู่ ผมเป็นคนแรกที่เริ่มนำ แคมป์ มารักษาให้นายทหารเรือ แล้วเป็นคนแรกที่ส่งไปแล้ว เพิ่งไปถึงที่ภูเก็ต ตอนที่ผมเป็นรัฐมนตรีอยู่ ผมไปดูที่ภูเก็ต ต้องไปเช่าเก้าอี้ ของเขามารักษาพวกดำน้ำ โกรโกลิเซีย ยังไม่รู้ว่าจะเข้าไ่มันจะตายหรือเปล่า ของฝรั่งค่าทำไรเกินควรคิดทีหนึ่ง ๑๕,๐๐๐ บาท ค่าเช่าซึ่งมันหายทันที พอเข้าไปจับที่ ไปผ่อนเป็น เรดเดอร์ pattern แล้วมันก็หาย บับเบิล ตีลชีพ ไปเลย อันนี้เป็นอีกอันหนึ่งที่เราได้ทำไว้หมดแล้ว แล้วก็ได้ผลออกมาแล้ว เครื่องใหญ่ เข้าไปแล้วเวลานี้เข้าไปอยู่ที่ภูเก็ตแล้ว เรียนให้ทราบที่เราทำ

ศาสตราจารย์ลิขิต อีรวะดิน : ผมเดาล่วงหน้าจะมีสิ่งซึ่งเกิดขึ้น ๒ สิ่ง ๑. จะมีหนังสือลิสต์มาทำเรื่องนี้แน่นอนดูท่าทาง ๒. จะมีการบอกเล่าขานว่าได้ยินเสียงคนร้องโหยหวนอะไรต่าง ๆ จะต้องมีแน่อันนี้ แล้วเป็นเรื่องเล่าไปเรื่อย

นาวาโท เดชา สุขารมณ์ : อันนี้อันตราย

ศาสตราจารย์ลิขิต อีรวะดิน : ไม่อันตราย เพราะปกติ

นาวาโท เดชา สุขารมณ์ : ถ้าจะช่วยไม่ให้ของเก่าเหลืออยู่ให้หรือไปเสียเลย แล้วปรับเปลี่ยนหมดเลย

ศาสตราจารย์ลิขิต อีรวะดิน : พิธีทางศาสนาควรจะทำ

นาวาโท เดชา สุขารมณ์ : ฝรั่งเศสไม่รู้หรือครับ ขนาดอยู่ที่ discovery อยู่ที่สวิสเซอร์แลนด์ ไม่รู้โรงแรมอะไรชื่อดังมากเลย Top ten ของโลกเลย มีผู้หญิงเป็นเชื้อพระวงศ์ไปเสียที่นั่นไปตายที่นั่น ก็ยังโหยหวนอยู่ discovery เอาออกมาทุกเดือนเลย รูปนี้อันเดียวกัน

ศาสตราจารย์ลิขิต ธีรเวคิน : ท่านประธานครับ ขนาดโบสถ์โปรตุเกสที่ดอนกรุงแตก
ยิงแล้วมาตายทั้งโบสถ์ เขาบอกว่า ๕ - ๖ ปีที่แล้วยังมีเสียงพริ้มพริ้วเหมือนสวดมนต์ภาษาโปรตุเกส
เพราะฉะนั้นอันนี้ก็จะมีคนเล่ากันไป

นาวาโท เตชา สุขารมณ : เสร็จแล้วคนไปพักก็ชนพอสยองเกล้า เพราะฉะนั้นเรื่องนี้
ถ้าเผื่อไม่ให้ความทรงจำเก่า ๆ เหลืออยู่ก็จบ พอดีครับผมต้องการถึงเวลานี้พอดี ขอให้ทางด้านคณะกรรมการ
ได้รวบรวมข้อมูลให้หมด เรื่องสัมมนาก็คงจะต้องกราบขอบคุณทั้ง ๒ ท่าน ท่านอาจารย์ลิขิตและ
อาจารย์จุลชีพที่ให้ความรู้กับพวกเรา แล้ว section ๒ ต่อไปก็คือ เลี้ยงขอบคุณคณะกรรมการ
ผมถือว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องที่ผมหาโอกาสที่จะได้เลี้ยง งานนี้ก็เป็นการซึ่งปกติแล้ว ส.ส. ทุกคนจะเอางบนี้
ไปลงสัมมนาในพื้นที่ แต่ผมเอามาใช้ที่นี่ เขาจะมึงบออยู่หนึ่งให้ไปสัมมนาช่วงหลังให้ ส.ส. คนละ
๒๐๐,๐๐๐ บาท เลยเอามาใช้ที่นี่ เพื่อให้พวกเราเป็นการปิดจริง ๆ นะครับ แล้วก็ขอบคุณ

ศาสตราจารย์ลิขิต ธีรเวคิน : ท่านประธานก่อนไปรับประทานอาหาร ผมอยากจะให้
ท่านประธานให้เราเขียนไว้ว่าลัยแก่ผู้เสียชีวิต ตามประเพณี

นาวาโท เตชา สุขารมณ : กำลังคิด คิดว่าก่อนที่จะเราจะไป ไปรับประทานอาหารคงจะ
ขออนุญาต เราเอาเรื่องนี้มาพูดกันมากแล้ว ขอให้กรรมการต่างประเทศและคณะกรรมการที่ปรึกษา
ทุกท่านได้เขียนไว้ว่าลัยผู้เสียชีวิตทั้งหมดไม่ทราบจำนวนแน่นอนเวลานี้ ขอขอบคุณมากครับ ต่อไปนี้ขอสังสรรค์
ปกติ ขอขอบคุณครับ

กลุ่มงานคณะกรรมการการต่างประเทศ
สำนักกรรมการ ๒
สภาผู้แทนราษฎร

๑. นางบังอร มาลาศรี	ผู้อำนวยการกลุ่มงานคณะกรรมการ
๒. นางสาวนุชรี นุชคุ้ม	วิทยากร ๒
๓. นายศทาวุธ มุลสมบัติ	เจ้าหน้าที่ธุรการ
๔. นางสาวน้ำทิพย์ พุดพิมล	เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล
๕. นายชูพงศ์ สายสร้อย	นักวิชาการ ประจำสำนักกรรมการ ๒
๖. นายอรรถวุฒิ ตัญญาวิทย์	นักวิชาการ ประจำสำนักกรรมการ ๒
-

ប៊ិបប៊ី : សំណុំការប៊ិបប៊ី
សំណុំការងារសេវាវិភាគសាមីពេលរដ្ឋ